

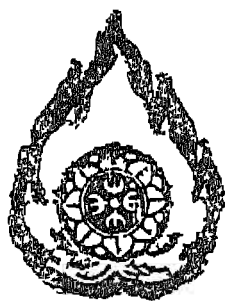
శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులు

ALC No. 21324

సంకలన, పరిశోధన కర్తలు

టి. ఎస్. పార్థసారథి

భావరాజు నరసింహారావు

త్రివేణి పబ్లిషర్సు

మచిలీపట్నం

ప్రథమ ముద్రణ : 1976

త్రివేణి ప్రెస్, మచిలీపట్టణము

మూల్యం : నాలుగు రూపాయలు

AG No 21324

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కర్ణాటక సంగీత రత్నత్రయమున వయస్సుచేత జ్యేష్ఠుడు. ఆయన పూర్వులు ఆంధ్రదేశమున నేటి ప్రకాశం మండలములోని కంభంవారు. తరువాత తమిళ దేశమునకు వెళ్లి తమిళస్మార్తబ్రాహ్మణులైన (వడదేశస్థు) వడమశాఖలో కలసిపోయిరి. అయితే తెలుగుభాషాభిమానము, తెలుగుభాషాపరిచయము మాత్రము ఈ కుటుంబము నవలెపెట్టలేదు. కంభం ప్రాంతమునుండి వెళ్లిన వారగుటచేత వీరిని తమిళులు 'కంబట్టార్' అనుచుండిరి. కంభము నుండి వీరు చెంగల్పట్టు జిల్లా కాంచీపురమునకు వలసపోయిరి. ఆ కుటుంబమువారు ఆలయ అర్చకులుగా నియమింపబడుట కొక గాథ కలదు.

పూర్వ మొకప్పుడు బ్రహ్మ కాంచీపురమున తపస్సు చేయగా పరాశక్తి జ్యోతిరూప వర్షన మిచ్చినదట. ఆయన సంతృప్తుడై స్వయముగా శ్రీదేవి విగ్రహమును బంగారముతో చేసి కామాక్షి ఆలయమున నుంచెనట. ఆ విగ్రహమునకు బంగారు కామాక్షి యనిపేరు. ఇప్పు డా విగ్రహము తంజావూరులోని కామాక్షిదేవి ఆలయమున నున్నది. కాంచీపురమునుండి తంజావూరున కా విగ్రహము చేరుటకు చారిత్రక కారణము లున్నవి. ఈ విగ్రహము కాంచీపురమునం దుండగా దుర్వాసమహర్షి పూజించెనట. శ్రీ శంకరభగవత్పాదులు కాంచీపురమునకు వచ్చినపుడు ఆలయమున అవ్యవస్థను తొలగించి అక్కడ నివసించుచున్న శ్రీ శ్యామశాస్త్రి

పూర్వీకుని, స్మార్తబ్రాహ్మణుని, అర్చకునిగా నియమించెను. అప్పటినుండి వీరు ఆలయ అర్చకులైరి. ఇట్లు చాల సంవత్సరములు గడచినవి.

విజయనగరసామ్రాజ్యము క్రీ. శ. 1565 సంవత్సరమున పతనము చెందిన తరువాత దక్షిణభారతమున అశాంతి పరిస్థితులు నెలకొనినవి. హైందవమతమునకు, దేవాలయములకు ఉపద్రవము లేర్పడినవి. కంచికామాక్షీ దేవి ఆలయమున అర్చకులు బంగారు కామాక్షీ విగ్రహమును తీసికొని నిరుపద్రవమైన స్థలములకు వెళ్లుట మంచిదని తలపోసి క్రీ. శ. 1566 సంవత్సరమున బంగారు కామాక్షీ విగ్రహముతో, చతుర్భుజ ఉత్సవమూర్తితో కాంచీపురము నుండి వెళ్లిపోయిరి. వారు వలసినంత ధనసంపదలతో, కుటుంబములతో తరలివెళ్లిరి. వారు అడవులలో తమ దేవతామూర్తులతో తలదాచుకొని 28 సంవత్సరముల తదనంతరము జింజికోటకు చేరిరి. ఆ సమయమున (క్రీ. శ. 1594) జింజిరాజు సంతాన మహారాజు. ఆయన బంగారు కామాక్షీ దేవికి, ఆమెను సేవించుచున్న అర్చక బృందమునకు వసతు లేర్పాటుచేసి అనేక బహుమానముల నిచ్చెను. చాల వెండిసామగ్రి నిచ్చెను. ఆయన బహుకరించిన వెండిపాత్రలు నేటికిని తంజావూరులోని కామాక్షీ ఆలయమున నున్నవి. బంగారు కామాక్షీ దేవితో జింజికోటలో 15 సంవత్సరములుండి అర్చకబృందము ఉడయార్పాళయం సమీపాటవులకు పోయి అచ్చట 15 సంవత్సరము లుండిరి.

ఉడయార్పాళయము జమిందారు తన పట్టణమునకు ఆహ్వానింపగా, క్రీ. శ. 1624 లో ఉడయార్పాళయ పురమునకు వచ్చిరి. వారికి జమిందారు అన్ని సదుపాయములను

కల్పించెను. కాంచీపురమును వదిలిపెట్టిన అర్చక కుటుంబములు పది ఉడయార్పాళయము చేరునాటికి వృద్ధిపొందినవి. డెబ్బది సంవత్సరము లా పురమున నుండిరి. ఈ కుటుంబములలో కొందరిని ఉడయార్పాళయము జమిందారు అత్యాదరముతో చూచుచు మిగిలినవారిని నిరాదరణ చేసెను.

నిరాదరింపబడిన కుటుంబములవారు రహస్యముగా అణక్కుడి మిరాశిదారు స్వామినాథపిల్లై ఆశ్రయము సంపాదించి అర్ధరాత్రి సమయమున బంగారు కామాక్షి విగ్రహముతో, తమ కుటుంబములతో ఉడయార్పాళయము నుండి పారిపోయి అణక్కుడి జమిందారీ ప్రవేశించిరి. ఆ రాత్రి స్వప్నమున అమ్మవారు వెళ్లిపోవుచున్నట్లు కనుపింపగా ఉడయార్పాళయము జమిందారుకు మెలకువ వచ్చి ఆలయమునకు పోయి తన కల సత్యమగుట తెలిసికొని చింతించెను. వెళ్లిపోయినవారిని కామాక్షి విగ్రహముతో వెనుకకు రప్పింప ప్రయత్నముచేసెను. ఫలింపలేదు. ఉండిపోయినవారిని ఆదరించి అధిక గౌరవములు చేసెను. ఇప్పటికీ ఉడయార్పాళయమునం దీ కుటుంబముల సంతతివారున్నారు. బంగారు కామాక్షి అమ్మవారు వేంచేసియున్న మంటపము కూడ నేడున్నది.

బంగారు కామాక్షితో యీ కుటుంబములవారు అణక్కుడిలో 15 సంవత్సరము లుండి అచ్చటనుండి విజయపురము వెళ్లి అచ్చట మరియొక పద్మనైదు సంవత్సరము లుండిరి. విజయపురమునుండి నాగూరు, మాడపురము, సిక్కిల్ గ్రామముల ద్వారా ఒక్కొక్కచోట అయిదు సంవత్సరములు వసించుచు చివరకు తిరువారూరు వచ్చిచేరిరి. అచ్చట వారు 45 సంవత్సరము లుండిరి. తిరువారూరులో

శ్రీ త్యాగరాజస్వామి ఆలయమునం దొక ప్రత్యేకమంటపమున బంగారు కామాక్షీదేవి విగ్రహ ముంచబడి అర్చింపబడుచుండెడిది. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తిరువారూరులోనే జన్మించెను.

మైసూరు పాలకుడు హైదరాళీ తన సేనలతో తిరువారూరుపై దండెత్తివచ్చుటకు మత్నించుచున్నట్లు తెలియరాగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తండ్రి విశ్వనాథఅయ్యరు తంజావూరు పాలకుడైన తులజాజీరాజును (1765-1787) సంప్రదించెను. ఆ సమయమున ముఖ్య అర్చకుడు విశ్వనాథ అయ్యరు. తంజావూరురాజు అనుమతితో బంగారు కామాక్షీ విగ్రహమును తంజావూరుకోటలోనుంచి పూజించుటకు విశ్వనాథయ్యరు ఏర్పాటు చేసికొనెను. క్రీ. శ. 1781 సంవత్సరమున బంగారు కామాక్షీ అమ్మవారితో, తన కుటుంబముతో విశ్వనాథయ్యరు తంజావూరు చేరెను.

కొంకణేశ్వర దేవాలయములో బంగారు కామాక్షీదేవి విగ్రహము అయిదు సంవత్సరము లుంచబడినది. అదే కాలమున పెక్కు యితర దేవాలయములనుండి కూడా విగ్రహములను తెచ్చి తంజావూరుకోటలో దాచుట జరిగినది. అనేక విష్ణ్వాలయములనుండి కూడా విగ్రహములను తెచ్చి తంజావూరులోని రాజగోపాలస్వామి ఆలయమున దాచిరి. అయితే మైసూరు పాలకుడు హైదరాళీ మరణించిన తరువాత క్రీ. శ. 1782 లో యితర ఆలయముల విగ్రహములను ఆ యా దేవాలయములకు పంపివేయుట జరిగినది. కొంకణేశ్వర దేవాలయములోని నటరాజమంటపమునుండి బంగారు కామాక్షీ అమ్మవారి విగ్రహము మూల హనుమాన్ కోవెల లోనికి తీసుకుపోబడి అక్కడ మూడు సంవత్సరము లుంచబడినది.

తిరువార ప్రత్యేక ఆలయము నిర్మింపబడి దానిలో బంగారు కామాక్షి విగ్రహము ప్రతిష్ఠింపబడినది. ప్రతిష్ఠా కుంభోత్సవముల సమయములో తంజావూరురాజు శ్రీ శ్యామ శాస్త్రి తండ్రికి ఒక అగ్రహారమును, కొన్ని పంటభూములను బహూకరించెను. ఆలయమునకు కూడ కొంతభూమిని సర్వ మాన్యముగా నిచ్చెను. ఆ దేవాలయము దాదాపు 190 సంవత్సరములుగా నున్నది. తంజావూరులో దానిపేరు శ్రీ కామాక్షీఅమ్మన్ కోవెల.

తంజావూరు మండలము, తిరువారూరులో శ్రీ శ్యామ శాస్త్రి 26 ఏప్రిల్ 1762 న జన్మించెను. అది చిత్రభాను సంవత్సరమున, మేషమాసమున కృత్తికానక్షత్ర సమయము. ఆయన గౌతమసగోత్రుడు, బోధాయన సూత్రుడు. ఆయన తాత వెంకటాద్రి అయ్యరు. తండ్రి విశ్వనాథ అయ్యరు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి జన్మించునాటికి ఆయన తండ్రి వయస్సు 25 సంవత్సరములు, తల్లి వయస్సు 20 సంవత్సరములు. ఆయన జననమును గురించి చిత్రమైన గాథ కలదు.

తిరువారూరుగ్రామమునం దొక భక్తుడు ప్రతి మాసమునందు చివరి శనివారమునాడు శ్రీ వేంకటాచలపతి సమారాధన చేయుచుండువాడు. ఒక సమారాధన దినమున ఆహూతుడై వచ్చిన బ్రాహ్మణు డొకడు పూనకముతో శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తల్లిని పిలిచి “వచ్చే సంవత్సరము చైత్రమాసమున, కృత్తికానక్షత్రసమయమున నీకు పుత్రుడు కలుగును. నూరుమందికి నీవు సమారాధన చేయుము” అనెను. ఆమె “మాకు తగినంత...” అనుచుండగా నా పూనకము పూనిన బ్రాహ్మణుడు “నూరుమందికి కాకున్న ఇరువదియైదుమందికి” అని

చెప్పెను. ఆమె సంతోషముతో తిరిగి గృహమును చేరెను.

ఆ బ్రాహ్మణుడు చెప్పినట్లుగానే ఆమె గర్భవతియై తరువాత వచ్చిన మేష మాసమున కృత్తికానక్షత్ర కాలమున పుత్రుని కనెను. కృత్తికానక్షత్ర మగుటవలన నతనికి “వేంకట సుబ్రహ్మణ్య”మను పేరిడిరి. తల్లితండ్రులు ముద్దుగా “శ్యామకృష్ణ” డని పిలుచుకొనుచుండిరి. అల్లారుముద్దుగా పెంచుకొనుచుండిరి. తమ కుమారు డొక మహానుభావుడు కాగల డను భావము వారికి కలదుకాని సంగీతమునం దాతడు విశ్వవిఖ్యాతి నార్జించునని వారనుకొనలేదు.

యుక్తవయస్సు వచ్చునప్పటి కతనికి సంస్కృతము, తెలుగు చెప్పించిరి. అతని మేనమామ సామాన్యముగా సంగీతాభిరుచి కలవాడు. ఆ మేనమామదగ్గర నతడు సంగీతము నేర్చుకొనెను. పదునెనిమిదవ ఏట తల్లితండ్రులతో నతడు తిరువాయూరునుండి తంజావూరునకు వచ్చి చేరెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి పూర్వ పురుషులెవ్వరును సంగీతాభిరుచికలవారు కారు. వారి కుటుంబములలో నెవ్వరికి గాని సంగీతాభ్యాసమునకు ప్రోత్సాహము లేదు. అందుచేత నతడు అతిస్వల్పకాలమున మేనమామదగ్గర సంగీతశాస్త్రమున ప్రాథమికవిద్య పూర్తిచేయుట నెవ్వరును గమనింపలేదు. ఈ బాలుడు అతిప్రత్యేక లక్షణము లుండి తాళపుష్టిగల ఉత్తమ సంగీతకృతుల నతడు ప్రపంచమునకు ప్రదానము చేయగలడని కుటుంబమునం దెవ్వరును తలంపలేదు. అతనికి మధురాతిమధురమైన గాత్ర మున్నప్పటికి అతనికి చక్కని సంగీత శిక్షణ యిప్పించవలయునని తల్లితండ్రులకు స్ఫురింప

లేదు. అయితే కారణజన్ములు వారికి వారే తగిన శిక్షణ యిచ్చుకొని మహానీయు లగుచుందురు.

(శ్రీ) త్యాగరాజస్వామికి మారువేషమున నారద మహర్షి వచ్చి స్వరాల్లవగ్రంథము నిచ్చినట్లు, (శ్రీ) ముత్తు స్వామి దీక్షితుని చిదంబరనాథ యోగీంద్రుడు అనుగ్రహించి నట్లు (శ్రీ) శ్యామశాస్త్రిని సంగీతస్వామి యను మహాత్ముడు ఆశీర్వాదించుట జరిగినది.

సంగీతస్వామి యను సన్యాసి యొకడు చాతుర్మాస్యము నకు తంజావూరు నచ్చెను. అతడు సంగీత, భరతశాస్త్ర నిష్ణాతుడు. కాశీలో విశ్వేశ్వర సన్నిధానమున నర్తన చేయుచు, పాటలు పాడుచు నుండువాడు. ఆయన సంగీత శాస్త్రమున ప్రగాఢమైన విద్యుత్తు కలవాడు. ఈ సన్యాసి పూర్వాశ్రమమున ఆంధ్రబ్రాహ్మణుడు. దక్షిణదేశ యాత్రాసందర్భమున చాతుర్మాస్యమునకు తంజావూరులో నిలిచెను. ఆయనను విశ్వనాథయ్యరు తన గృహమునకు భిక్షు పిలిచెను. తన కుమారుని ఆశీర్వాదింపుమని కోరెను.

తనకు ప్రణామము చేసిన శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని చూడగనే సంగీతస్వామికి అతని భవిష్యత్తు అనగాహన అయినది. తల్లితండ్రులకు ఆశ్చర్యమగునట్లుగా శ్రీ శ్యామ శాస్త్రి చేయనున్న మహాత్కార్యములను వివరించి చెప్పెను. అప్పటినుండి శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని శిష్యునిగా స్వీకరించి సంగీత మున రాగ తాళ స్వర మర్మములను, ప్రస్తారక్రమములను బోధించెను.

అంతకుపూర్వమే సంస్కృత, ఆంధ్రములందు చక్కని పాండిత్యమును సంపాదించియుండిన శ్రీ శ్యామశాస్త్రి, చక్కని బుద్ధిబలము కలవాడు. నిశితమైన మేధస్సు కల

వాడు. ప్రజ్ఞానిధి. సూక్ష్మగ్రాహి. సంగీతమున సంగీతస్వామి బోధించు ప్రగాఢ విషయములను, శాస్త్రమర్మములను గ్రహింపగలశక్తి సామర్థ్యము అతనికి యేర్పడియున్నవి. అతని బుద్ధి పాదరసమువలె ప్రవహించినది. అతి శీఘ్రయానముగా నతడు రాగ, తాళ, స్వర ప్రస్తార మర్మములను తెలిసికొనెను. అతని భక్తి శ్రద్ధలకు, శక్తి సామర్థ్యములకు, సునిశిత ప్రజ్ఞా ప్రాభవమునకు సంతోషపడిన సంగీతస్వామి అతనికి అపూర్వ తాళపత్రగ్రంథముల నిచ్చెను. వాటియందు గాంధర్వ విద్యారహస్యము లెన్నియో కలవు.

చాతుర్మాస్యము ముగిసి సంగీతస్వామి తంజావూరు నుండి వెల్లిపోవునపు డాయన శ్రీ శ్యామశాస్త్రితో, “శ్యామా! నీకు సంగీతశాస్త్రభాగ మంతయు బుద్ధికి పట్టినది. ఇపు డిక నీవు మంచి సంగీతమును వినవలెను. నీవు తంజావూరు రాజాస్థాన సంగీతవిద్వాంసుడైన పచ్చిమిరియము ఆది యప్పయ్య స్నేహము చేయుము. వీలైనప్పు డెల్ల నాతని గాత్ర సంగీతమును వినుచుండుము. అయితే అతని దగ్గర నీ వేమియు నేర్చుకొనకుండ జాగ్రత్తపడవలయును” అని ఉద్బోధించెను. సంగీతస్వామి చాతుర్మాస్యమును ముగించు కొని తిరిగి కాశీకి వెల్లిపోయెను.

పచ్చిమిరియము ఆదియప్పయ్య ప్రసిద్ధుడైన విద్వాంసుడు. అయితే మంచి సంగీత అధ్యాపకుడు మాత్రము కాదు. భైరవిరాగమున అతను రచించిన “విరిబోడి” వర్ణము సంగీతప్రియుల కందరకు పరిచయమైనదే.

తన గురూపదేశము ననుసరించి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ఆది యప్పయ్య స్నేహముచేసెను. ఆ కాలమున నతడు వాగ్గేయ కారశిరోమణి. వారిద్దరికి మధ్య త్వరలోనే స్నేహము

బలిసినది. ఆదియప్పయ్యకు శ్రీ శ్యామశాస్త్రిపైన అనురాగము, అభిమానము కలిగినవి. అతడు శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని “కామాక్షి” యని పిలిచెడువాడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ఆదియప్పయ్య దగ్గరకు వెళ్లి నప్పు డాయన శిష్యులు వీ రిద్దరి సంభాషణకు అడ్డురాకూడదని సెలవు తీసికొని వెళ్లిపోవువారు. ఆదియప్పయ్య అప్పటికే ఏబది సంవత్సరములు దాటినవాడు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కప్పుడు పదునెన్నిదేండ్లు.

ఆదియప్పయ్యకు శ్రీ శ్యామశాస్త్రిపైనున్న గౌరవమును తెలుపు సంఘటన యొకటి యున్నది. శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి తాంబూలప్రీతి మెండు. ఆయన సాధారణముగా తాంబూలము నమలుచునే యుండెడివాడు. ఆయన దేవీభక్తుడు. శ్రీదేవి తాంబూలపూరితముఖ. ఆయన చిత్రములం దొకదానిలో ఆయన తమలపాకులు మడచి చేతితో పట్టుకొనియుండినట్లు చిత్రింపబడుట సహజ చిత్రణము. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి యొకసారి మాటాడుచుండగా నోటినుండి తమలపాకు రసము చింది ఆదియప్పయ్య బట్టపై పడుట జరిగినది. జరిగిన తప్పిదమునకు క్షమాపణ చెప్పుకొని, ఆ తమలపాకు మరకను తుడుచుటకై నీళ్లు తెచ్చుటకు శ్రీ శ్యామశాస్త్రి పరువెత్తుచుండగా ఆదియప్పయ్య నివారించి “శ్యామా! ఇది నాకు శ్రీకామాక్షి దేవి అనుగ్రహం. నేను దీనికొరకే వేచిఉన్నాను. ఇప్పుడే నాకు నిజమైన సంగీతలోకమునకు ప్రవేశం లభించింది” అని చెప్పి తమలపాకు మరక అయిన బట్టను కూడ శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని స్పృశింపనీయలేదు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి దారిద్ర్యమెప్పు డనుభవింపలేదు.. ఆయన తండ్రికి తంజావూరు మహారాష్ట్రపాలకుడు అగ్రహార

మిచ్చి లోటులేకుండ చేసినాడు. తండ్రి మరణానంతరము బంగారు కామాక్షి పూజ శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నిర్వహింపవలసి వచ్చెను.

గొప్ప సంగీతకారుడని, మహావాగ్గేయకారుడని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి త్వరలోనే ఖ్యాతి వహించెను. తీవ్ర విమర్శకులుకూడ ఆయన రచించిన విద్యత్పూర్ణకృతులను, స్వర జతులను విని హృదయపూర్వకముగా అభినందించెడువారు. అఱిదు స్తరములైన తాళక్రమములను నిర్వహించుటలో ఆయన అద్వితీయుడు. మిక్కిలి ప్రచారమందున్న రాగముల వలెనే అపూర్వరాగములను పాడుటయందుకూడ ఆయనకున్న ప్రతిభ అపారమైనది. ఆయన తొలుత రచించిన కృతి సావేరిరాగమందున్న “జనని నతజనపరిపాలిని పాహిమాం భవాని” అనునది. ఇది సంస్కృతభాషయందున్నది. ఈ కృతివలననే ఆయన అధిరోహింసగల అద్భుతశిఖరములు సూచింపబడుచున్నవి.

ఆయన మిక్కిలి పవిత్రజీవి. శ్రీ కామాక్షి దేవియందు ఆయన కన్నభక్తి సమగ్రంకమైనది. ప్రగాఢమైనది. ఆయన శ్రీదేవితో మాట్లాడెడువాడు. శ్రీదేవి ఆయనతో మాట్లాడెడిది. శ్రీ కామాక్షి దేవి ఆయనకు ప్రత్యక్షమూర్తి. ఆమె దర్శన మాయన కెన్నియో పర్యాయములు లభించినది. ఆమె అనుగ్రహ మాయనకు నిత్యమైనది.

ఆయన మహాపురుషుడు. శుక్రవారములందు, యితర పుణ్యదినములందు ఆయన శ్రీ దేవీపూజచేసి ప్రార్థనచేయుచు భక్తిపరవశుడై కన్నులవెంట ఆనందబాష్పములు కారుచుండ మేను మరచియుండువాడు. అట్టి భక్తిపారవశ్య సమయములలో, తాకిక విషయములు స్మృతియందు లేనప్పుడు ఆయన

హృదయభావప్రవాహముగా తీయని గొంతుతో, మధురమైన సంగీతముతో కమనీయమైన కృతులను గానముచేసెడువాడు. ఆ కృతులు అపూర్వప్రతిభాసమున్నేషణకు, సంగీతమాధురీ ప్రగాఢత్వమునకు, భావసాంద్రతకు సంగీతవిద్వాంసుల, భావుకుల శాశ్వత మన్ననలను పొందుచున్నవి.

శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితునికి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శ్రీవిద్యా రహస్యములను అనుగ్రహించెనని పరంపరాగాథ యొకటి కలదు.

(శ్రీ) శ్యామశాస్త్రి నిండైన విగ్రహము. నీవిగలవాడు. మంచి హుందాతన మున్నవాడు. చక్కని శరీర ఛాయ గలవాడు. మల్లెపూవులవలె తెల్లగానున్న నస్త్రములను చిన్న జరీఅంచు కలవానిని ధరించు చుండెడివాడు. ముఖము నందు కుంకుమబొట్టు, కంఠమున బంగారుతో చుట్టిన రుద్రాక్షమాల. చెవులకు మణికుండలములు, సుందరమైన కాళ్ళీరు శాలువ. వెండిపొన్నతోనున్న చేతికట్ట, నగిషీతో కుట్టబడిన చడావులు — ఆయన నృక్తిత్వమున కొక అపూర్వ రామణీయకతను కూర్చిపెట్టినవి. ఆయనను ఒక్కసారి చూచినప్పటికీ మరచుట జరుగదు.

ఆయన వీధివెంట నడచి వెళ్లుచుండగా అరుగులమీద కూర్చున్న వారు లేచి నిలునబడి గౌరవము నెరపెడివారు. ఆయన నడచిపోవునప్పుడు జనము ప్రక్కలకు తప్పుకొని త్రోవ చేయుచు అసాధారణ గౌరవమును ప్రకటించువారు. ఆయన 'సంగీత స్రవూట్టు' అని అంద రంగీకరించెడువారు. ఆయన అజాతశత్రువు. అందరిచేత మన్ననలు పొందిన సిద్ధపురుషుడు.

ఆయనకు సమకాలికులైన ఉత్తమ వాగ్గేయకారులు శ్రీ త్యాగరాజు, శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితులకు చాలమంది

శిష్యులుండెడివారు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి శిష్యులు తక్కువ. వారికి కూడ ఆయన శ్రద్ధగా తనకృతులన్నియు నేర్పినదిలేదు. ఆయన తన శిష్యులకు తన కృతులను నేర్పియున్నయెడల ఆయన రచించెనని భావింపబడుచున్న మూడువందల కృతులు మనకు లభ్యమయ్యెడివి.

ఆయన ప్రశాంత జీవితమునం దభిలాష కలిగి యుండెను. శాకికమైన సంగము వాంఛించెడువాడు కాదు. ఆయనకు లేమిబాధ లేదు. సంగీతమువలన ఉదరపోషణము చేసికొనవలసిన ఆవశ్యకతలేదు. ఆయన రాజుల అనుగ్రహము కావలెనని ప్రయత్నింపలేదు సరికదా రాజులకు దూరముగా నుండ ప్రయత్నించెను. ఆయన నరస్తుతి చేసి యెరుగడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శ్రీ త్యాగరాజు సన్నిహిత మిత్రులు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అప్పడప్పాడు తిరువై యారులో శ్రీ త్యాగరాజు గృహమునకు వెళ్లినప్పుట కలదు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి రాకను శ్రీ త్యాగరాజు శిష్యులలో చిన్న వయస్సువారు చూచి “ఈనాడు మాకు సాయంకాలమునకే భోజనము” అనుకొనుచుండిరి. ఈ ఉత్తమవాగ్గేయకారు లిద్దరు గంటలతరబడి మాటలాడుకొనుచుండెడివారు. అందుచేత భోజనమునకు లేచుటకు ఆలస్యమయ్యెడిది. వారు అన్యోన్యము సంగీతవిషయములను గురించి సంప్రదించు కొనుట, సంవదించుకొనుట, సంపరీక్షణము చేసికొనుట చేయుచుండెడివారు. వయస్సుండి పండితులైన శిష్యుల కట్టి అవకాశము అలభ్యయోగమై ఆనందదాయకమగుచుండెడిది.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నొక మిత్రుడు పుదుక్కోటకు ఆహ్వానించెను. అక్కడ బృహదంబ దేవాలయమున అమ్మ వారిని దర్శించుచుండగా అపరిచితవ్యక్తి యొక డేతెంచి

“మధురలోని శ్రీ మీనాక్షి సన్నిధానమునకు వెళ్లి ఆమెను స్తుతించుచు కొన్ని కృతులను రచింపు”మని కోరెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అది శ్రీ దేవిఆజ్ఞ యనుకొని అట్లు చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను.

తంజావూరు తిరిగి వచ్చిన తరువాత మధురసంగతి మరచిపోయెను. కొన్ని నెలలు గడిచినవి. ఒకనాటిరాత్రి స్వప్నమున మరల నా అపరిచితవ్యక్తి కనిపించి మధుర మీనాక్షి సన్నిధానమునకు వెళ్లవలసి యన్నదని జ్ఞాపకము చేసెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి వెంటనే నిద్రలేచి మరచిపోవుట జరిగినందులకు చింతించి వెంటనే కృతులను రచించుటకు పూనుకొనెను. మరునాడే తనశిష్యుడైన అలసూరు కృష్ణయ్యకును వెంటబెట్టుకొని మధురకు ప్రయాణమై వెళ్ళెను. త్రోవలో శ్రీమీనాక్షి దేవిపై తొమ్మిది కృతులను పూర్తిచేసెను. ఆ కృతులకు ఆయన “నవరత్న మాలికా కృతు” అని నామకరణముచేసెను.

ఆయన కదే మధురకు పోవుట మొదటిసారి. అచ్చట ఆయనకు పరిచితులులేరు. ఆయన శిష్యసహితుడై ఆలయమును చేరి అమ్మవారి సన్నిధానమున కెదురుగా నిలువబడి కృతులను గానముచేయుట ప్రారంభించెను. ఆయన యెనకో సామాన్యుడైన గాయకుడనుకొని అర్చకులుగాని, ఆలయమునకు వచ్చిన జనులుగాని పట్టించుకొనలేదు. అప్పటికే ఆయన భ్యాతి దక్షిణ భారతమున వ్యాపించియున్నను ఆ గానముచేయుచున్న గాయకుడే శ్రీ శ్యామశాస్త్రి యని వారికి తెలియదు. నాలుగు కృతులు పాడి అయిదవ కృతి ఆహిరి రాగమునకు వచ్చునప్పటికి ఆయన గానము దివ్య గాంధారమధుర ప్రవాహమై శ్రోతలందరికి ఆనంద తన్మ

యత్వము కలిగించినది. అందరును పరమానందభరితులైరి. ఆయన భక్తి పారవశ్యమునకు, గాత్ర మాధుర్యమునకు, విద్యావైదుష్యమునకు అమ్మవారికే దయాస్పందనమైనది. అర్చకులం దొకడు పరవశుడై “ఇదిగో, ఈయన అమ్మవారికి ఆంతరంగికుడైన మహాభక్తుడు. ఈయనను దేవాలయ మర్యాదలతో సత్కరింపవలెను” అని ఆవేశముతో పలికెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ప్రక్కనున్న శిష్యునివలన ఆయన వాగ్దేయకార సార్వభౌముడైన శ్రీ శ్యామశాస్త్రి యని తెలిసికొని అర్చకులు, ఆలయమునందున్న జనులు ఆనందపులకితులై ఆయనకు బహువిధ శౌరవములను నెరపిరి. ఆలయ మర్యాదలతో ఆయనకు అపూర్వ సన్మాన శౌరవములు జరిపిరి. ఆయన కృతులను బహుధా ప్రశంసించిరి. అనాటి నుండి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నంశమువారిని ఆలయ మర్యాదలతో సత్కరించుట శ్రీ మీనాక్షదేవి ఆలయమున ఆచారమైనది.

ఆయన శ్రీ మీనాక్షదేవిపై రచించిన ననరత్న మాలికా కృతులలో ఏడు కృతులు మిక్కిలి ప్రచారము నందున్నవి. అవి :

‘సరోజ దళనేత్రి’	శంకరాభరణ రాగము	ఆదితాళము
‘దేవిమీననేత్రి’	శంకరాభరణ రాగము	ఆదితాళము
‘మరి పేరేగతి’	ఆనంద భైరవి రాగము	చాపుతాళము
‘నన్నుబోస్తే లలితా’	లలితా రాగము	మిశ్రలఘుతాళము
‘మాయమ్మ’	అహిరి రాగము	ఆదితాళము
‘దేవి నీదు పదసారస’	కాంభోజి రాగము	ఆదితాళము
‘మీనతోచన్బోవ’	ధన్యాసి రాగము	చాపుతాళము

కర్ణాటక సంగీత రత్నత్రయమున శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులకు రావలసినంత ప్రచారము రాకపోవుటకు రెండు కారణము లున్నవి.

మొదటి కారణమేమనగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులు విద్యార్థులతో కూడినవి. తాళక్రమ విషయమున అత్యంత గాఢ గంభీరములైనవి. సంగీతసాధనలో మిక్కిలి పండిన వారికిగాని ఆ కృతులను అవగాహనచేసికొని నిర్దుష్టముగా పాడుట సాధ్యముకాదు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులలో కొన్నిటిని నిర్దుష్టముగా పాడగలిగిన గాయకుడు గొప్ప విద్వాంసుడని అంగీకరింతురు. సంగీతశాస్త్ర విద్వాంసులకు ఆయన కృతులు ప్రమోదహేతువులు. సంగీతశాస్త్ర మర్థముల నెరుగని నామాన్యజనుల కాయన కృతులు విని ఆనందించుట, ప్రశంసించుట సాధ్యముకాదు. ఆయన కృతులలోని శ్రేష్ఠత్వమును సంగీతపారమ్యమును అవగాహన చేసికొనుట, ఆనందించుట సంగీతశాస్త్రమున కృషిచేసిన వారికి మాత్రమే పరిమితమై యున్నది. ఆయన కృతులలో చాలభాగము దివ్యావేశభరితుడై యున్నపుడు రచింప బడినవే. శ్రీ త్యాగరాజు కృతులు కూడ నిట్టివే. అందుచేత వాటి వెనుకనున్న మనోధర్మము గొప్పది. ఆవిధమైన కృతు లన్నియు భావపుష్టి కలిగినవి.

ఆయన కృతులలో మాంజి, కల్లడ, చింతామణి మొదలగు అపూర్వరాగములందున్న కృతులవలన ఆయన మహాప్రతిభావంతుడైన ఉత్తమ విద్వాంసుడని, అస్యులకు చొరరాని దుర్గహములైన శాస్త్రాటవులలో ఆయన సుందర ఉద్యానవనములను నిర్మించి చూపగలవాడని నిరూపింప

బడుచున్నది. ఆయన రచనలు చౌకకాలమునందు, మధ్యమకాలమునందు కలవు.

ఆయన కృతులకు రావలసినంత ప్రచారము రాక పోవుటకు మరియొక కారణ మేమనగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారికి తగినంతమంది శిష్యులు లేరు. వాగ్దేయకారుని కృతులు శిష్యులు నేర్చుకొని సభలలో పాడి మెప్పించినప్పుడుకదా వాటికి ప్రచారము లభించుట. అందుచేత ఎక్కువమంది శిష్యులున్న వాగ్దేయకారుని కృతుల కెక్కువ ప్రచారము లభించుట కెక్కువ అవకాశ మున్నది. ఈ కారణమువలననే శ్రీ త్యాగరాజకృతులు త్వరలో దేశమున వ్యాపించినవి. శ్రీ త్యాగరాజునకు మహాపండితులైన శిష్యులు ఇరువది నాలుగుమంది యుండిరి. వారు శ్రద్ధా భక్తులతో గురువును సేవించి ఆయన కృతులను నేర్చుకొని తమ తమ ప్రాంతము లలో పెక్కుమంది సంగీతకారులకు నేర్పిరి. మరియు శ్రీ త్యాగరాజునకు బహుప్రాంతములనుండి శిష్యులు వచ్చుట కూడ ఆయన కృతులు దేశమున విస్తరించుటకు కారణమే. శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితుల కృతులు ఆయన తమ్ములవలన, వంశపారంపర్యా వచ్చిన విద్వాంసులవలన, శిష్యులవలన ప్రచారములోనికి వచ్చినవి.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారి కృతులను మరిమరి పరిశీలించిన గాని వాని గొప్పదనము గ్రాహ్యముకాదు. ఆయన శైలి శ్రీ త్యాగరాజు శైలివలె సులభసుందరమైన మాధుర్య రస ప్రవాహము కాదు. శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితుల శైలివలె క్లిష్టశ్రామికనిర్మాణమును కాదు. శ్రీ శ్యామ శాస్త్రి సంస్కృత ఆంధ్ర తమిళములందు కృతులు రచించెను. ఆయన కృతులపై తేలికగా రాగస్వరూపము

కన్వించును. ఆయన ఉపయోగించిన భావాకాధుర్యము కలది. ఆయన నంగీకరించునెయిక్క నైగినిగ్మమునకు ఆయన ప్రత్యాగఘాతతో మాత్రమే పోల్చువ సమాను.

అయినచేత భక్తిగతులనతనకృతులను చేపిస్తున్నయే విధముగా స్వీకరించెను. ఆయన ఆ కృత్యాశములందు కలది కృతులను రచించెను. తనకృతులను కృతుకృష్ణ భావాగతిములు చేసెను. కొన్ని కృతులను బైరవి అనెడి అభిప్రాయమునకు రాగములను వ్రాసెను. ఆయన కృతులలో శుద్ధ, సూచిత మిత్రస్వరములు ముడిగా వ్రాసెను. ఆయన చాదాపు మూడువందల కృతులను, కొన్ని కృతులను, వర్ణములను రచించెను. ఇవిగాక ఆయన అమూల్యములైన రచనలు తాళపత్రగ్రంథములలో ముద్ర పడినవి. ఆ గ్రంథములలో ఆయన మిక్కిలి పుష్పతో, శ్రేష్ఠో పరిపూర్ణముగా భిన్నభిన్న తాళ పద్ధతుల ప్రస్తార భేదములను నిరూపించెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి గొప్ప సృజనాత్మక కళాకావిదుడు. ఆయన కృతులు అమూల్య రత్నములు. సామాన్యరాగములైన తోడి, ధన్యాసి, బైరవి, ఆనందబైరవి, కాంభోజి, శంకరాభరణము, కల్యాణి మొదలగు రాగములందు ఆయన కృతులు కలవు. అపూర్వరాగములైన కల్లడ, మాంజి, చింతామణి రాగములందు కూడ ఆయన కృతులు కలవు. ఆయన కృతులం దొక ఆకర్షణశక్తి యున్నది. ఆయన కృతుల సాహిత్యము ముఖ్యముగా తెలుగునం దున్నది. సంస్కృత, తమిళము లందు కూడ కొన్ని కలవు.

ఆయన “స్వరజతి” నిర్మాణ నిపుణుడు. ఇది పూర్వము నాట్యమునకు పరిమితమై యుండెడిది. దానిని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి (జతులను తొలగించి) సంగీతరూపమునకు మార్పుచేసెను. ఆయన రచించిన మూడు స్వరజతులు, (1) రావె, హిమగిరికుమారి (తోడిరాగము, ఆదితాళము) (2) కామాక్షి అనుదినము (భైరవిరాగము, చాపుతాళము) (3) కామాక్షి నీదు పదయుగమే (యదుకులకాంభోజి రాగము, త్రిపుటతాళము) అనునవి సంగీతచరిత్రలోనే నిరుపమానములు. రాగ భావ ప్రస్తారమునందు, సంగీత భావసంపన్నతయందు సాటిలేనివి.

భైరవిరాగ స్వరజతియందు ఎనిమిది చరణములయొక్క ప్రారంభస్వరములు వరుసగా స, రి, గ, మ, ప, ద, ని, స ఆరోహణక్రమమునం దున్నవి. ఆయన రాగాలాపనలో ఆరోహణస్థాయి పద్ధతిని వీనియందు ప్రదర్శించెను.

యదుకులకాంభోజిరాగ స్వరజతియందు చివరి చరణము ముగింపునం దొక మకుటము, కిరీట మున్నది. అనగా భిన్నస్థాయిలందున్న ఖండం (5), మిశ్రం (7), సంక్షిప్తం (9) రి గ స / మ గ రి స ని ద ప / మ గ రి స ని ద ప మ గ. ఈవిధమైన సంక్షిప్తవర్గీకరణము కృతయొక్క నిర్మాణ వైభవమునకు తగినట్లున్నది. ఈ మూడు స్వరజతులకు “రత్నత్రయ” మని ప్రసిద్ధి.

రాగమునకు వర్తమానకాలస్వరూపమును తెచ్చిన వాడు శ్రీ శ్యామశాస్త్రి. ఆనంద్భైరవి చాల పాతరాగము. దీనియందు జానపదగేయములు, లాలిపాటలు కూడ కలవు. పాతకాలమునాటి ఆనంద్భైరవిరాగ రచనలను పరిశీలించిన చో నేటి శాస్త్రజ్ఞుల దృష్టిలో దోషములుగా భావింపబడు

చున్న ప్రయోగములు కన్పించుచున్నవి. 'కమల సులోచన' అను పూర్వ ఆనందభైరవిరాగగీతమున చాల ఆర్షప్రయోగము లున్నవి. అనగా యిప్పటి శాస్త్రజ్ఞులు దోషములుగా భావించునవి. భద్రాచల రామదాసు ఆనంద భైరవిరాగ కీర్తనలో తారస్థాయియం దొక క్రొత్త ప్రయోగము ప్రవేశపెట్టెను. శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితుల తండ్రి రామస్వామి దీక్షితులు తనకృతియొక్క చిట్టస్వరమున ఒక క్రొత్తప్రయోగము ప్రవేశపెట్టెను. 'పాహి శ్రీరామ చంద్ర' అను ఆనందభైరవిరాగగీతమున పెడాల గురుమూర్తి ఒక ప్రయోగమును ప్రవేశపెట్టెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శుద్ధమార్గమున పయనించి ఆనంద భైరవిరాగ స్వచ్ఛస్వరూపమును ప్రదర్శించెను. ఆభైరవిరాగ అవతరణము తరువాత ఆనందభైరవిరాగమున కొన్ని ప్రయోగములకు స్థానములేదు.

ఆనందభైరవిరాగ ప్రగాఢత్వ, పరిపూర్ణ మాధుర్య స్వరూప నిరూపణకు శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ఆనందభైరవిరాగ కృతులు (1) ఓ జగదంబ (2) పాహి శ్రీ గిరిరాజసుతే (3) మరివేరేగతి (4) హిమాచలతనయ బ్రోచుట అను నవియు, 'సామిని రమ్మనవె' అను వర్ణము అత్యుత్తమ స్థానమం దున్నవి.

ఆనందభైరవి రాగము శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారి సొత్తు అని విజ్ఞుల అభిప్రాయము. ఆయన కృతులలో సంగీతము యొక్క నైగనిగ్యము ప్రత్యేకత. ఆయన కృతులు లక్షణమునకు ఉదాహరణములు. స్వరసాహిత్యకల్పనలో ఆయన అద్వితీయుడైన ప్రతిభాసంపన్నుడు.

సరిపోవునట్లుగా పాడనచ్చు నన్నమాట. ఏ తాళములో పాడినను సాహిత్యము, భావము చెడవు. కాని యీ రెండు తాళములలో నొకటి స్థాపిత తాళము. రెండవది సూచిత తాళము. సావేరిరాగమునందున్న “శంకరి శం కురు” అను పల్లవి మంచి ఉదాహరణము. దీనికి రూపకము స్థాపిత తాళము. ఆదితాళము (త్రిశ్రగతి) సూచిత తాళము. ఆయన ఈ రెండు తాళములను ఉద్దేశించినట్లు నివర్తనముగా పల్లవి, అనుష్టుప్ రూపక తాళానుకూల సహజ స్వరూపములు. చరణము. ఆదితాళ (త్రిశ్రగతి) అనుకూల సహజస్వరూపముకలది. ఆయన కృతులలో అతీత అనాగత సంక్షిప్తము లున్నవి. ఆయన అయబ్రహ్మ. తాళప్రస్థారలోక గగనవిహారి.

ఆయన కృతులలో పెక్కు-చోట్ల స్వరాక్షరము లున్నవి. స్వరముయొక్క అక్షరము, సాహిత్యముయొక్క అక్షరము ఒక్కటే అయినప్పుడు కల్పింపబడు సౌందర్య మిది. ఇది యొక నిర్మాణ శిల్పసౌందర్యము. ఇది ధాతు మాతు సంయుక్త అలంకారము. దీనికి పెక్కు ఉదాహరణము లున్నవి.

1. ‘దేవి భోన సమయ మిదే’ అను చింతామణి రాగ కృతిలో మొదటి చరణమున ‘నీ దాసుడుగద’ అను పదసమూహ మున్నది. ఇందు నీ - దా స్వరాక్షర కల్పన.

2. ఆయన నావేరిరాగ ఆదితాళ కృతి (దురుసుగ) సూచితస్వరాక్షర శిల్పకల్పన కొక చక్కని ఉదాహరణము.

ఒక పర్యాయము శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శిష్యులు కొందరు శ్రీ త్యాగరాజు కడకపోయి తమ గురువుగారి కీర్తనలను కొన్నిటిని పాడి వినిపించిరట. ఒకటి రెండు-చోట్ల వారు లయ తప్పిరట. శ్రీ త్యాగరాజు వారి పాటను ఆపి “మీరు

మీ గురువుగారి కృతిలోని లయభావమును అవగాహన చేసికొనలేదు. మీ పాటవలన ఆ కృతులకు ద్రోహము జరుగుచున్నది. మీరు గురుద్రోహులు ” అనిచెప్పి పంపెనట. ఈ సంఘటనను పురస్కరించుకొని శ్రీ త్యాగరాజు చెంచు కాంభోజి రాగమున “వరరాగలయజ్ఞులు” అను కృతి రచించెనని జనశ్రుతిగాధ.

(శ్రీ) శ్యామశాస్త్రికి ఆనందభైరవి రాగముపై ప్రత్యేకాభిమానమున్నట్లు తోచును. ఆధునిక వాగ్గేయకారులలో ఆనందభైరవి రాగమున ఎక్కువ కృతులను రచించిన వా డాయన. సంగీతసృజనాత్మకశక్తిగల వాగ్గేయకారుని కల్పనలో చిన్న రాగములకు, పెద్దరాగములకు భేదములేదని (శ్రీ) శ్యామశాస్త్రి ఆనందభైరవిరాగకృతులను చూచిన తెలియ నగును. ‘సామిని రమ్మనవె’ అను ఆనందభైరవి (అటతాళము) తాన వర్ణము కంచి వరదరాజస్వామివారిపై స్తుతి. తాళములలో ఆయనకు చాపుతాళమునం దెక్కువ అభిమానము. ఆయన కృతులు, స్వరజతులు చాపుతాళమునం దెక్కువ.

రసభావదృష్టితో పరిశీలింపగా (శ్రీ) త్యాగరాజు కృతులు ద్రాక్షాపాకమునం దున్నవని, (శ్రీ) ముత్తుస్వామి దీక్షితుల కృతులు నారికేళపాకమునం దున్నవని, శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులు కదళీఫలపాకమునం దున్నవని సంగీతభావుకులు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

“హిమాద్రిసు తే” (సంస్కృతము), “బిరానవరాలిచ్చి” (తెలుగు) అను రెండు కృతులకు (కల్యాణి రాగము, హంపక తాళము) ఒకే రాగప్రస్తార, లయప్రస్తారాదు లున్నవి.

తంజావూరు సంగీత విద్వాంసులకు భయమును కలిగించినవి. వారందరు తమలో తాము ఆలోచించుకొని కేశవయ్యను తా మెవ్వరు జయింపజాలరని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి మాత్రమే జయింప గలడని నిశ్చయించుకొనిరి. తంజావూరు గౌరవమును నిల బెట్టుట శ్రీ శ్యామశాస్త్రిచేతిలో నుద్బవని వారు గ్రహించిరి.

వా రందరు సమిష్టిగా వెళ్లి శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని దర్శించి తమకు వచ్చిన ఆపదను వివరించి తంజావూరు సంగీత గౌరవమును రక్షించుటకై ఆయన కేశవయ్యను జయింప వలెనని ప్రార్థించిరి. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి రాజాదరణ కోరు వాడు కాదు. ఆయన దర్బారునకు వెళ్లేడు. ఆయనకు ధనసహాయము కావలసినప్పుడైనను రాజ సంబంధము పెట్టుకొనలేదు. ఆయనకు అధికధనవంతులైన మిత్రులు ఒకరు తిరువడమరుహూరులోను, మరి యొకరు పుదుక్కోట లోను నుండిరి. ఆయన కోరకుండ ధనసహాయము చేయుటకు సిద్ధముగా నుండిరి. అందుచేత శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి తంజావూరు రాజాదరణము రాజదర్శనము ఆవశ్యకత కాదు. అయితే స్వస్థలమైన తంజావూరు సంగీత గౌరవమును సంరక్షింప వలసిన ఆవశ్యకత కలదని ఆయన గుర్తించి బాబ్బిలి కేశవయ్యతో సంగీతవిద్యలో వివాదముచేయుట కంగీకరించెను.

వివాదము మరునాడు జరుగనున్న దనగా శ్రీ శ్యామ శాస్త్రి మనస్సునకు కొంత అశాంతి కలిగినది. బాగుగా ఆలోచించెను. కేశవయ్య శక్తి సామర్థ్యములను గురించి ఆస్థాన విద్వాంసులు ఎక్కువగా చెప్పిరి. అందుచేత శ్రీ శ్యామశాస్త్రికికూడ కొంత అనుమానము, భీతి

ప్రారంభమైనవి. స్వీకరించిన బాధ్యత అమిత భారమైనదని గ్రహించెను.

ఆ సాయంకాలము శ్రీ దేవి పూజచేసి ఏకాంతముగా ఆమె ముందు కూర్చుని తనస్థితిని ఆమెకు చెప్పుకొని తన్ను రక్షింపుమని శ్రీకరణశుద్ధిగా శరణు వేడెను. అప్పుడు కృత మొకటి ఉబికి వచ్చినది. చింతామణి రాగమున (ఆదితాళ) 'దేవి బ్రోవ సమయ మిదే' అను కృతి యది. ఆయన పరనశుడై దానిని అమ్మవారి ముందు గానము చేసెను. ఆ కృతిలోని భావస్థితిని బట్టి ఆయన మనోధర్మము విషయమైన మగుచున్నది. అమ్మవారికి కరుణ కలిగినది. ఆమె తన్ను రక్షించుటకు పూనుకొన్నదని, తనకు విజయము లభించునని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తెలుసుకొనెను. సంతోషముతో గృహమునకు పిరిగినచ్చెను.

'చింతామణి' రాగమున కృతి పాడుట కడు సమంజసముగానున్నది. కల్పవృక్షమునలె, కామధేనువునలె చింతామణి కోరిన కోర్కెలను తీర్చుచది. చింతామణి రాగమున ప్రసిద్ధ వాగ్గేయకారు లెవ్వరు కృతులు రచించి యుండలేదు.

మరునాడు ఉదయమునకే శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి, కేశవయ్యకవి రాజాన్ధానమున సంగీతపోటీ జరుగునని ఊరెల్ల తెలిసినది. సంగీతకారులు, సంగీత రసికులు, భావుకులు వేలాదిగా దర్బారునకు వచ్చి వేచియుండిరి. తంజావూరు మహారాజు, ప్రజలు తంజావూరు సంగీత గౌరవమును రక్షింపుమని లోలోన భగవంతుని ప్రార్థించిరి.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నిత్యప్రార్థనలు చేసి అమ్మవారి ప్రసాదము స్వీకరించి కుంకుమ ధరించి దర్బారునకు వెళ్లెను.

అప్పటికే గుమిగూడిన సభాస్థారులు ఆయనను చూచి నిలువబడి హర్షధ్వానములు చేసిరి. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి సభలో కేశవయ్య కెదురుగా కూర్చుండెను. సభ నిశ్శబ్దమైనది. మహారాజు అమూల్య రత్నాభరణములను వెండిపల్లెములో గెలిచినవారి కిచ్చుటకు సిద్ధముగా నుంచెను.

పోటీ ప్రారంభమైనది. కేశవయ్య తంబురాను శ్రుతి చేసికొని ఒక రాగ మెత్తు కొనెను. ఆలాపనతో తానము పాడుచు భిన్నభిన్నజాతుల గతుల ప్రవర్తించి శీఘ్రవిలంబ నాదుల చూపెను. కేశవయ్య గొప్ప గాత్రసంగీత విద్వాంసుడు. అనేక సంగతులతో తన విద్యుత్తు చూపెను. అనేక సంవత్సరములు నిరంతరాభ్యాసము చేసిన బహు క్లిష్ట సంచారములను చూపెను.

కేశవయ్య తన విద్యుత్తును చూచి ప్రత్యర్థి భయపడి పరాజయ మంగీకరించు ననుకొనెను. కేశవయ్య పాట నిలిపి నంత శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “ఇంతేనా, ఇంకా ఉన్నదా?” అనెను. కేశవయ్య మాట్లాడలేదు. అంత శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ప్రారంభించి కేశవయ్య చూపిన తానము లన్ని లీలగా పాడి చూపించి, అతడు అడుగుపెట్టని సూత్నలోకములకు గొనిపోయి అద్భుత సామర్థ్యమును ప్రదర్శించెను. తరువాత లయాంతర్గతమైన బహువిధమైన గమకములను చూపెను. కేశవయ్యకు వీని స్థితి తెలియనే తెలియదు.

కేశవయ్య సంగీతము ఘనమైన దనీ, ఆలోచన రేకెత్తించుచున్న దనీ, కాని టుణ్ణమార్గమునందున్న దనీ సభికులు భావించిరి. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి సామర్థ్యము అంత కంటె పై అంతస్థు దనీ, ఆయన సృజనాత్మకశక్తి అద్భుత

మైన దనీ, ఆయన ఊహాభావములు అపారముగానున్న వనీ సభికులు గ్రహించిరి.

వా రిద్దరు చాలసేపు పెనగులాడినారు. తేలలేదు. శీఘ్రంగా జయాపజయాలు తేలవలెనని సభ్యులు తొందరపడినారు. వా రిద్దరు సభ్యుల భావములు గ్రహించినారు.

ఒకరి నొకరు మూడు ప్రశ్నలు వేసుకోవడానికి నిశ్చయించుకొన్నారు. కేశవయ్య పాట ప్రారంభించెనుకాబట్టి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ప్రశ్నించడం ప్రారంభించినాడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “నీవు శాస్త్రియముగా పాడగలవా” అని ప్రశ్నించెను, అంత గొప్పవిద్వాంసుని ఇటువంటి ప్రశ్న వేయుట సముచితము కాదు.

“ఓ, తప్పకుండా పాడగలను” అన్నాడు కేశవయ్య. “అయితే కొంచెమైనా తల త్రిప్పకుండా తానం పాడు” అని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అన్నాడు. గానముచేయునప్పుడు తల త్రిప్పరాదు. చేతులు త్రిప్పట మొదలైనవేమియు చేయరాదు. ఇవి యన్నియు గాయకదోషములు.

కేశవయ్య తిరిగి పాడుట ప్రారంభించాడు. చిరకాలముగా తలత్రిప్పట కలవాటుపడిన కేశవయ్య తలత్రిప్పకుండా పాడలేకపోయాడు. అతనిని అశాంతి చుట్టుముట్టింది. ఇప్పుడతడు శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని ప్రశ్నింపవలసియున్నది.

కేశవయ్య సింహానందన తాళమున ఒక పల్లవి పాడి శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని దానిని తిరిగి పాడమన్నాడు. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అవలీలగా, నిర్దుష్టంగా ఆ పల్లవిని స్ఫుటంగా, అతి పరిచితమైనట్లుగా పాడినాడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శరభనందన తాళమున నొక పల్లవిని పాడి తిరిగి కేశవయ్యను దానిని పాడ మన్నాడు. కేశవయ్య దానిని నోట ఆనలేకపోయాడు. అత డది పూర్వ మెప్పుడు వినలేదు. దానిని శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నిర్మించాడో లేక తన గురువు సంగీతస్వామినుండి నేర్చుకున్నాడో. దానికి ఊడశాంగము లున్నవి. వాటి ఉపయోగమే చిత్రముగా నున్నది కేశవయ్యకు. ఈ తాళము 19½ మాత్రలను, 79 అక్షర కాలాలను ఒక ఆవర్తమునకు తీసుకుంటుంది. ఆతాళము యొక్క స్వరూప మిట్లా ఉన్నది.

గురు, లఘు, దృతము, లఘు, లఘు, దృతము, అనుదృతము, లఘు విరామం, దృతము, దృతము, దృతము, అనుదృతము, లఘు దృతము, లఘు దృతం విరామం, లఘు విరామం, దృతము, అనుదృతము, దృతము, అనుదృతము, దృతము, లఘు విరామం, దృతము, దృత విరామం, లఘు దృతం (24 అంగములు).

సింహానందన తాళమునకు ప్రతిగా శరభనందన తాళమును ఉపయోగించుట సమంజసమే. నృసింహానతార మున విష్ణువు హిరణ్యకశిపుని రక్తము త్రాగి రాక్షసత్వమున విజృంభింపగా ముగ్ధోకములు తల్లడిల్లినవి. పరమేశ్వరు డప్పుడు శరభాకారమున (సింహముఖి పక్షి, 8 కాళ్లు) వచ్చి నృసింహుని గోళ్లతో పైకెత్తి రాక్షస రక్తాన్ని పీల్చి నృసింహుని సౌమ్యుని చేశాడు.

శరభనందనతాళముతో సింహానందనతాళము పాడిన కేశవయ్య పరాజితుడైనాడు. మహారాజు శ్రీ శ్యామ శాస్త్రికి అనేక బహుమానము లిచ్చి గౌరవించాడు.

అన్యతా విద్వాంసులు శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి కృతజ్ఞతలు చెప్పుకున్నారు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని గురించి మరి కొన్ని అద్భుత గాథలున్నవి.

నాగపట్టణమున అప్పకుట్టి అను నాట్యాచార్యుడొక పండితుడు. అతడు గొప్ప సంగీతవిద్వాంసుడు. కన్నడ, సంస్కృతకారులను ప్రశంసించి, అనమానించుట వానికి ప్రేరేపకము. ఒకపర్యాయము శ్రీ శ్యామశాస్త్రి నాగపట్టణమునకు వెళ్లగా అక్కడ విద్వాంసులాయనను దర్శించి అన్నకుట్టి గర్వభంగము చేయు డని ప్రార్థించిరి.

నీలాయతాక్షి ఆలయమున సమావేశము ఏర్పాటు చేయబడినది. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి పరాజయము పొందినచో నన్నాస్యసియై వెళ్లిపోవలయు నని, అప్పకుట్టి పరాజయము పొందినచో తంబురాను, తాళములను సమర్పించి, నాట్య వృత్తిని విసర్జింపవలయు నని శపథములు జరిగినవి.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి ముందు నాట్యగాడు నిలుచ లేక పోయెను. చిన్నపల్లవితోనే అతనికి పరాభవమైనది. అప్పకుట్టి నాగపట్టణము నవలిపెట్టి మైసూరు వెళ్లి అక్కడ రాజాదరణమును పొందెను. అప్పకుట్టి సజ్జనుడు. విద్యా ప్రాభవ మెరిగినవాడు. మైసూరు మహారాజుతో శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని గురించి చెప్పెను. మహారాజు శ్రీ శ్యామశాస్త్రిని చూడ ముచ్చటపడెను. అప్పకుట్టి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కడకు వచ్చి తనకు మైసూరు మహారాజు జిచ్చిన పతకములు, బహుమానములు ఆయనకు సమర్పించి సాష్టాంగప్రణామము చేసి మైసూరు మహారాజు కోరికను విన్నవించి శ్రీ శ్యామ

శాస్త్రికి మైసూరు రాజసభలో కనకాభిషేకము జరుపఁ దలచినట్లు చెప్పెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “నాకు రాజానుగ్రహము లేందుకు? నాకు వయస్సు వచ్చినది. కాలము ముగియబోవుచున్నది. నేను రాజులను” అని చెప్పి పంపెను. అప్పుకుట్టి నిరాశుడై తిరిగి వెళ్లెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి చిరుతకాలమునాటి వృత్తాంత మొకటి కలదు. చిన్నప్పు డొకనాడు తండ్రి పనిమీద గ్రామాంతరము వెళ్లగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అమ్మవారికి పూజ చేయుచుండెను. ఒకభక్తుడు ఆలయమునకు అర్చన చేయుచుటకు వచ్చెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి మంత్రములు గానము చేసెను. ఆ భక్తుడు పరవశుడై పోయెను. అత డొక చక్కని విలువగల శాలువను తెచ్చి శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి బహూకరించెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతజ్ఞతతో స్వీకరించెను.

ఆ శాలువను కప్పుకొని తనకు సంగీతము నేర్పిన మేనమామ దగ్గరకు పోయి ప్రణామముచేసి శాలువను చూపించి జరిగిన సంగతిని చెప్పెను. ఆ మేనమామ సంతోషించుటకు బదులు మాతస్వర్యగ్రస్తుడై చిరచిర లాడెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కన్నులవెంట నీరు కారినది. అత డీ అవమానమునకు దుఃఖపడెను.

తండ్రి తిరిగి వచ్చిన తరువాత ఆయనతో అంతయు చెప్పెను. తండ్రి ఉపశమనవాక్యములను చెప్పుటకు బదులు “నాయనా, శ్యామా! మనకు కులవృత్తికాని యీ సంగీత మెందుకురా? మన కులవృత్తిని బాగుగా చేయుట మన ధర్మము” అనెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తలదించుకొని

అమ్మవారి దగ్గరకు పోయి, తన దుఃఖమును వెళ్లబోసికొనెను. ఆమె దృష్టిలో ఆయనకు ఉపశమనము కలిగినది.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి గొప్పజ్యోతిషశాస్త్రవేత్త. నిగ్రహానుగ్రహవత్సుడు. ముఖము చూచి భవిష్యత్తు చెప్పెడివాడని, అట్లే జరిగెడి దని ప్రతీతి.

ఒకనా డాయన వీధి యరుగుపై కూర్చుండి మిత్రులతో ఇష్టాగోష్ఠిచేయుచుండగా ఒక వ్యక్తి సమీపమునకు వచ్చెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి వానిని చూచి “వెంటనే ఇంటికి పోయి భగవన్నామస్మరణము చేసుకో. మృత్యువు నిన్ను వెంటాడుచున్నాడు. వారము దినములు మాత్రమే గడువు” అని చెప్పెను. ఆ వ్యక్తి దుఃఖముతో వెడలిపోయెను. ఎనిమిదవనా డతడు మరణించెను.

చివరి రోజులు వచ్చినట్లు దుఃఖించుచున్న మిత్రుడొకడు రాగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “నీకు భయములేదు. నీకు మరి పదేండ్లు ఆయుర్దాయము” అని చెప్పెను. అట్లే జరిగినది.

ఒకనా డాయన మిత్రుడైన అన్నాకుట్టి అయ్యరు వెంటరాగా మానోజియప్ప వీధిలో పోవుచుండెను. ఆ వీధిలో మందుగుండుసామాను దుకాణ మొకటి ఉండెను. ఆ దుకాణదారు గర్విష్టి. వాడు వీరిని చూచి తన దుకాణములో నున్న మరొకనితో “అదిగో, ఆ వెళ్లుచున్న బొద్దుమనిషి కామాక్షి ఆలయంలో ప్రసాదాలు తిని బలిసిన పూజారి” అంటున్నాడు. ఆ మాటలు శ్రీ శ్యామశాస్త్రి విని, “పాపం వాడికి రోజులు దగ్గర కొచ్చినట్లున్నాయి” అన్నాడు.

మళ్ళీ తిరిగి గంటలో వా రా వీధిని తిరిగివచ్చుచున్నట్టికి ఆ మందుగుండుసామానుల గుకాణంలో ఘోరమైన అగ్ని ప్రమాదం జరిగింది. మకలము కలగించింది. ఆ పరిస్థితిని చూచి శ్రీ శ్యామశాస్త్రి జాతపడినాడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి లభించిన స్వప్నములలో ఉత్తమమైన ధర్మపట్న లభించుట. ఆయనకు నిరంజరయైన చేసిన ఉత్తమ ఇల్లాలు. ఆయన పుణ్యసాధ్య. ఆయనకు పాపముందే గతించినది. ఆయన దినంగతురాలై నవని పరామర్శించుటకు మిత్రులు రాగా శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “అయిన రోజుల వియోగానిక అర్పి కేరళ” అన్నాడు. ఆయన మాటలు వారికి అనగాహన కావేదు.

భార్యపోయిన ఆరన దినమున ఆయన సిద్ధి పొందెను. చివరిక్షణమువరకు ఆయనకు స్మృతి వోలేదు. మధ్యాహ్నం మూడు గంటల కాలమున తన కుమారుడు సుబ్బరాయశాస్త్రి అంకమున తలపెట్టి నరుండి కుమారుని కర్ణమంత్రము నుచ్చరింపు మని చెప్పెను. చివరిక్షణమున కుమారుడు కుడిచేవిలో కర్ణమంత్ర ముచ్చరించుచుండగా ఆయన సిద్ధి పొందెను. ఆ దినము వ్యయనామ సంవత్సరమున మకర మాసమున శుక్ల దశమి. ఆంగ్ల తారీఖు 6-వ ఫిబ్రవరి 1827.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తాను సిద్ధిపొందుదునని స్వప్నముగా కొన్నిగంటలు ముందుగా చెప్పుటవలన ఆ విషయము ఊరందరికి తెలిసినది. రాజాస్థానమున చిత్రలేఖకుడు వచ్చి ఆయన చిత్రపటమును శిరోభాగమువరకు తయారుచేసి ఆయనకు చూపి అనుమతి సంపాదించెను. ఆతరువాత మిగిలిన భాగములు పూరించినాడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అర్చనచేసిన శ్రీచక్రము, విగ్రహములు ఆయన వంశస్థుల గృహమునందున్నవి. శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి కుమారు లుద్దను. పెద్దవాడు పంజుశాస్త్రి. రెండవవాడు సుబ్బరాయశాస్త్రి.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి రెండవ కుమారుడైన సుబ్బరాయశాస్త్రి తన అన్నగారి కుమారుడు అన్నాస్వామిశాస్త్రిని దత్తత చేసికొనెను. అన్నాస్వామిశాస్త్రికి శ్యామశాస్త్రి కుమారుడు. అతని కుమారుడు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి అనబడు చిక్కశాస్త్రి. ఈయన దగ్గరనే శ్రీ శ్యామశాస్త్రి అర్చించిన శ్రీచక్ర విగ్రహము లున్నవి. ఈ వంశమువారు సంగీతమును నేటి వరకు సంరక్షించుకొనుచునే యున్నారు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారికి శిష్యునర్థము చాల తక్కువ. ఆయన శిష్యులలో కుమారుడు సుబ్బరాయశాస్త్రి ప్రముఖుడు. సుబ్బరాయశాస్త్రి తన తండ్రిగారి దగ్గర మాత్రమే కాకుండా శ్రీ త్యాగరాజు, శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితులనద్ద కూడ సంగీత మర్థములు గ్రహించి వారిని మెప్పించినవాడు.

(శ్రీ) సుబ్బరాయశాస్త్రి పన్నెండు సంవత్సరములు మదరాసులో నివసించెను. ఆయన రచించిన కృతులు ప్రసిద్ధిని పొందినవి. ఆయన కాంచీపురమున కొన్ని సంవత్సరము లుండెను. అది ఆయన అత్తమామల స్థలము. కాంచీపురమున పురపాలకసంఘ కార్యాలయమున గల రికార్డులలో ఆయన పేర్లు కనిపించుచున్నది. ఆయన

కూడ తండ్రివలెనే సిద్ధపురుషుడై అంత్యకాలమును ముందుగా చెప్పి సిద్ధిపొందెను.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శిష్యులలో పొరంబూరు కృష్ణయ్య రొకడు. ఆయన మంచి గాయకుడు. అలసూరు కృష్ణయ్యరు శ్రీ శ్యామశాస్త్రి శిష్యులలో మ రొకడు. ఇతడు మైసూరు ఆస్థాన సంగీత విద్వాంసుడుగా నుండి ప్రఖ్యాతి గడించినవాడు. ఇతని కుమారుడు సుబ్బరాయశాస్త్రికూడ ఖ్యాతిగడించిన సంగీతకారుడు.

శ్రీ శ్యామశాస్త్రికి దాసరి యను నాగస్వర విద్వాంసు డొకడు శిష్యు డుండెను. అతనిని గురించి జనశ్రుతిగాథ యొకటి కలదు. అతడు తిరువైయారులో దేవుని ఊరేగింపు ఉత్సవమున నాగస్వరము వాయించుచు ఒకనాడు ఊరేగింపు దక్షిణపుమాడ వీధికి వచ్చినపుడు శుద్ధసావేరిరాగ ఆలాపన మధురాతిమధురముగ చేసి “దరిని తెలిసి కొంటి” అను కృతిని పాడెనట. అతడు నాగస్వరముమీద పలికించిన సంగతులు పరమ రమణీయములై శ్రోతలకు అమృతవర్షము కురిపించినట్లున్నవట. అచ్చటకు సమీపముననున్న తమ గృహమునుండి వినుచున్న శ్రీ త్యాగరాజు ఆనందపులకితుడై వచ్చి దాసరిని ఆనందబాష్పములతో ప్రశంసించెనట. సంగీత మూర్తీభావమై, మహాత్ముడై, మహాభక్తుడై, తపశ్చక్రవర్తియైన శ్రీ త్యాగరాజు తన్ను ప్రశంసించుట దాసరి ఆపుకొనలేక ఆవేశభరితుడై వణకిపోయెనట. ఆ సంగీత తపస్వి అతనికి భయములేదని చెప్పి ఆశీర్వాదించెనట.

సంగీత తపస్సిద్ధుడైన శ్రీ శ్యామశాస్త్రి తన కృతులతో తెలుగుభాషను సంపన్నముచేసిన మహానీయుడు. తెలుగు భాషలోని సహజ మాధుర్యమునకు సాఫల్యత సమకూర్చిన సంగీత సరస్వతి. సంగీత జగత్తులో శ్రీ త్యాగరాజు ప్రక్క కూర్చుండ తగిన యోగ్యతామూర్తి.

మద్రాసు - 33

13 - 7 - 1975

}

తుమ్మలపల్లి రామలింగేశ్వరరావు

కీర్తనల అకారాది సూచిక

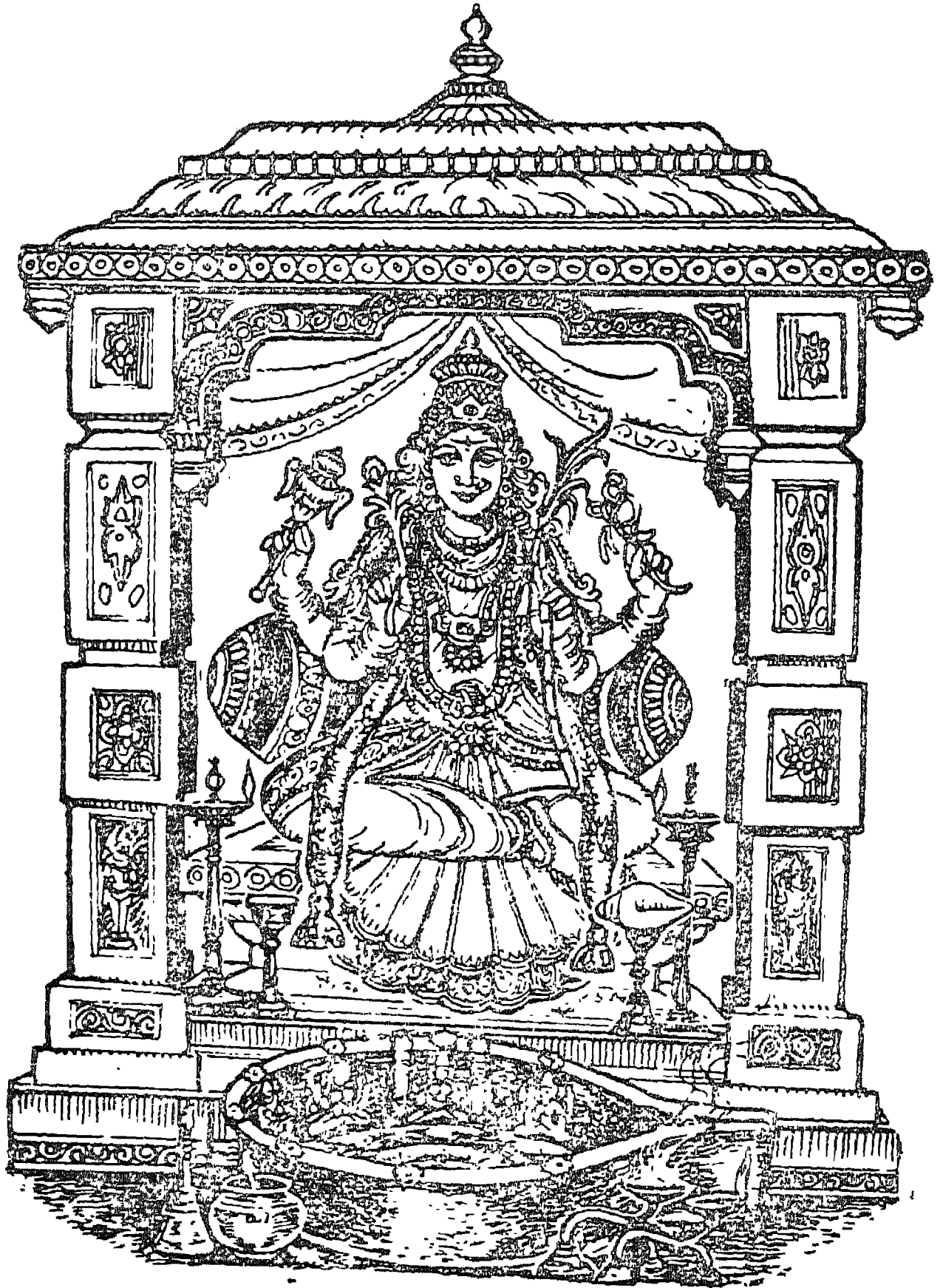
కీర్తన	రాగము	తాళము	పుట
1. ఓ జగదంబ	అనంద భైరవి	ఆది	26
2. కనక కైల విహారిణి	పున్నాగవరాళి	ఆది	16
3. కరుణానిధి	తోడి	ఆది	14
4. కరుణజూడు	శ్రీరాగము	ఆది	25
5. కరుణ జూడవమ్మ	వరాళి	ఆది	36
6. కామాక్షి (స్వరజతి)	భైరవి	చాపు	8
7. కామాక్షి నీదు (స్వరజతి)	యదుకుల కాంభోజి	త్రిపుట	6
8. కామాక్షి బంగారు	వరాళి	చాపు	36
9. జనని నతజన పరిపాలిని	సావేరి	ఆది	20
10. తరుణం ఇడమ్మ	గౌళిపంతు	ఆది	18
11. తల్లి నిన్ను నెఱ	కల్యాణి	మిశ్రచాపు	38
12. త్రిలోకమాతా	ఫరిజు	మిశ్ర ఐము	19
13. దయానిధే (వర్ణము)	బేగడ	ఆది	18
14. దేవి బ్రోవసమయ	చింతామణి	ఆది	38
15. దేవి నీదుడదసారసములు	కాంభోజి	ఆది	33
16. దురుసు గా	సావేరి	ఆది	20
17. నన్నుబ్రోవు లలిత	అలిక	చాపు	23
18. నన్నుబ్రోవరాజా	జనరంజని	త్రిపుట	36
19. నిను వినా గామతీ	పూరికల్యాణి	చాపు	37
20. నిన్నే నమ్మినాను	తోడి	త్రిపుట	14

21. నిన్నువినా మఱిగలదా	అభేరి	మాపకము	32
22. నీలాక్షాక్షి	మాయామౌళవగౌళ	త్రిపుట	18
23. పరాకేల	కేదారగౌళ	ఆది	34
24. పార్వతి	కల్పడ	మాపకము	17
25. పాలించు కామాక్షి	మధ్యమాపతి	ఆది	31
26. పాహి శ్రీగిరిరాజసుతే	ఆనందభైరవి	మాపకము	27
27. పాలింతువమ్మ	ముఖారి	ఆది	30
28. బిగాన పరాలిచ్చి	కల్యాణి	మాపకము	39
29. బ్రోవవమ్మ	మాంజి	చాపు	24
30. బ్రోవ సమయము	పున్నాగవరాళి	ఆది	16
31. మఱి జేరగతి	ఆనందభైరవి	చాపు	29
32. మాయమ్మ నను	నాటకురంజి	ఆది	33
33. మాయమ్మయని	అహిరి	ఆది	18
34. మీనలోచని	ధన్యానీ	త్రిపుట	15
35. రావే హిమగిరి (స్వరజతి)	తోడి	ఆది	1
36. శంకరి శం కురు	సావేరి	మాపకము	22
37. శంకరి శంకరి	కల్యాణి	ఆట	40
38. సరోజదళ శీత్రి	శంకరాభరణము	ఆది	35
39. సరియెవ్వరమ్మ	భైరవి	ఖండజంప	24
40. సామిని రమ్మనవే (వర్ణము)	ఆనందభైరవి	ఖ. ఆట	11
41. హిమాద్రిసుతే	కల్యాణి	మాపకము	40
42. హిమాచల తనయ	ఆనందభైరవి	చాపు	30

మేళకర్త జన్యక్రమమున కీర్తనలు

రాగము	కీర్తన	తాళము	పుట
తోడి	కరుణానిధి	ఆది	14
	నిశ్చే నమ్మి నాను	త్రిపుట	14
	రాజే హిమగిరి (స్వరజతి)	ఆది	1
ధన్యాసి	మీనతోచని	త్రిపుట	15
పున్నాగవరాళి	కనకశైల విహారిణి	ఆది	16
	బ్రోవ సమయము	ఆది	16
కల్గడ	పూర్వతి	దూషకము	17
ఆహిరి	మాయమ్మయని	ఆది	17
మాయామాళవగౌళ	దీలాయతాక్షి	త్రిపుట	18
గౌళిపంతు	తరుణం తుదమ్మ	ఆది	18
ఫరణ	త్రిలోకమాతా	మిశ్రలఘు	19
పావరి	చినని నతజన పరిపాలిని	ఆది	20
	దురుసుగా	ఆది	20
	శంకరి శం కురు	ఆది	22
అలిత	నమ్మబ్రోవు అలిత	చాపు	23
భైరవి	కామాక్షి (స్వరజతి)	చాపు	3
	సరి యెవ్వరమ్మ	ఖ. జంప	24
మాంజి	బ్రోవపమ్మ తామస	చాపు	24
శ్రీరాగము	కరుణజాదు	ఆది	25
ఆనందభైరవి	ఓ జగదంబ	ఆది	26

	పాహి శ్రీగిరిరాజసుతే	దూపకము	27
	మఱి పేరెగతి	చాపు	29
	హిమాలయ తనయ	చాపు	30
	సామిని రమనవే (వర్ణము)	ఖ. అట	11
ముఖారి	పాలింపవమ్మా	అది	30
మధ్యమావతి	పాలించు కామాక్షి	అది	31
ఆధేరి	నినువినా మఱిగలదా	దూపకము	32
కాంభోజి	జేవి నీదు పడసారసములు	అది	38
యదుకుల కాంభోజి	కామాక్షి నీదు (స్వరజతి)	త్రిపుట	6
నాటకురంజి	మాయమ్మ నన్ను	అది	33
కేదారగౌళ	పరాశేల	అది	34
శంక రాభరణము	సరోజదళశత్రు	అది	35
వేగడ	దయానిధే (వర్ణము)	అది	13
జనరంజని	ననుబ్రోవరాదా	త్రిపుట	36
వరాళి	కరుణ బాడవమ్మ	అది	36
	కామాక్షి బంగారు	చాపు	36
పూరికల్యాణి	నిను వినాగామఱి	చాపు	37
చింతామణి	జేది బ్రోవ సమయ	అది	38
కల్యాణి	తల్లి నిన్ను నెఱు	మిశ్రచాపు	38
	విరాన వరాలిచ్చి	దూపకము	39
	హిమాద్రినుతే	దూపకము	40
	శంకరి శంకరి	అట	40

శ్రీ కంచి కామాక్షీ అమ్మవారు

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతులు

స్వరజితి

తోడిరాగము - ఆదితాళము

ప. రావే హిమగిరికుమారి కంచి కామాక్షి వర
దా మనవి వినవమ్మ శుభమిమ్మ మా యమ్మ.

చ. నతజనపరిపాలిని వనుచు నమ్మితిని సదాబ్రోవ
మదమత్త మహిషదానవమర్దని వెతదీర్చవె దురముగను
కామపాలిని నీవెగతీయని కోరితి కొనియాడితి వేడితి
కామితార్థఫలదాయకి యనేటి బిడు దీమహిలో నీకే తగు
కమలముఖ దరగళ ఘనలీలక చభరా మృగవిలోచన

మణిరదనా

గజగమనా మదిలో నిను సదాదలచుకొని నీ ధ్యానమె తల్లి
శ్యామకృష్ణనుత విను నాచింతను వేవేగదీర్చభయ

మియ్యవే

కల్యాణి కంచికామాక్షి నీ పాదమే దిక్కు

దా ; ; ; ; ; ని గ రి ని ద - మా, దా, ని - స దా నీ స ద ని ||

కా తే హి మ గి రి కు - మా రీ కం - చి కా మా క్షి అం బ

రా . . . . . ని - స దా నీ స ద ని

కా కం చి కా మా క్షి వ ర

శా ; ; ; ; ; ని ద ని న - రి గా మ గ రి గా - మా ; గా రి ని ||

దా మ న వి వి - న వ మ్మ శు భ మి - మ్మ మా య మ్మ

దా; ; ; ; ని గ రి స - స - ని స రి సా ని దా , ద ని - స దా గ రి సా॥

రా . . వే . . హి మ గి రి - క - మా . . రి కం చి కా మా క్షి

ద ని స రి గ రి గా ; , గ మ గ రి స - రీ ; ; రి స - ని స దా , సా ని॥

స త జ న ప రి సా లి ని వ ను చు - నం మి తి - ని స దా శ్రోత

మ గ రి సా - రి స ని దా ; ని స రీ - స ని దా ని సా , - , గ రి ద గ రి స ని॥

మ ద మ త్ర మ హి వ దా న వ మ ర్ద ని ప త దీ ర్చ వే దు ర మ గ మ

గా మ పా , మ ద నీ , ని ద మ గ రి - గా రి సా , - ప మ - గా రి స దా ని స॥

కా మ పా లి ని నీ వే గ తి య ని - శో రి తి శా ని యా ది తి వే ది తి

గా మ దా మ - గ మ దా , - ని ద మ గా , - మ గ రి సా , మ - గ రి నీ , గ రి స॥

కా మి తార్థ ఫల దా - య కి య నే - టి బి రు దీ మ హి లో నీ - శే త గు

గ మ ని ద మ - గ మ ద మ - గ ద మ గ రి స - ప మ రి గ మ గా - మ గ రి ని - స రి గా॥

శ మ ల ము ఖి - ద ర గ శ - ఘ న లీ ల క చ - భ రా మృ గ వి లో - చ న మ జి ర ద వా

గ రి గ మ దా మ ది నీ ద ని - స దా ద - ని ద గ రి నీ , ద - ; మ - గా రి స॥

గ జ గ మ న - మ ది లో ని ను - స దా త అ చు శొ ని నీ ధ్యా న - మే త లి

రా ద నీ ద ని స ని ద - నీ , గా రి - ని సా సా గ రీ , - స ని ద స ని దా॥

శ్యా మ కృష్ణ ను త వి ను - నా చింత - ను వే వే గ లీ - ర్చ భ య మి య్య వే

; పా , తా , నీ , పా రి గా , - గా , మా దా - నీ దా మ గా రి॥

శ ల్యా జి కం చి కా మా క్షి నీ పా ద మే ది త్కు

స్వ ర జ తి

భైరవిరాగము - చాపుతాళము

ప. కామాక్షీ అనుదినము మరవక

నే నీపాదము లేదిక్కనుచు నమ్మితిని శ్రీ కంచి । కామాక్షీ

చ. కుందరదనా కులవలయనయనా తల్లి రక్షించు । కామాక్షీ
కంబుగళ నీరదచికురా విధువదనా మాయమ్మ! కామాక్షీ
కుంభకుచమదమ త్రగజగమ పద్మభవహరిశంభునతపద
శంకరీ నీవు నా చింతల వేవేగ దీర్చమ్మా వినమ్మ
॥ కామాక్షీ

భ క్తజనకల్పలతికా కరుణాలయ సదయా గిరితనయ
కావవేశరణాగతుడుగద తామసముసేయక వర మొసగు!

పాతకములను దీర్చి నీ పదభక్తి సంతత మీయవే
పావనిగదా మొరవినదా పరాకేల నమ్మా వినమ్మా!

దురితహరిణి సదానతఫలదాయకి యని బిరుదు భువి
లో గలిగిన దొరయనుచును వేదము మొఱలిడగ విని!

నీపవననిలయా సురసముదయాకర విధృతకువలయ మద
దనుజ వారణమృగేంద్రార్చితకలుషదహానఘనా అప
రిమిత వైభవముగల నీస్మరణ మదిలో దలచిన జనాదులకు
బహుసంపదల నిచ్చే విపుడు మా కభయమీయవే!

శ్యామకృష్ణసహోదరి శివశంకరి పరమేశ్వరి
హరిహరారులకు నీమహిమలు గణింప తరమా సుతు
డమ్మా యభిమానములేడా నాపై
దేవి పరాకేలనే బ్రోవబే యిపుడు శ్రీభైరవి । కామాక్షి ।

నీ , - ; దా । ; , - ; పా । ; , - ; దని । పా , - ; సారిగ ॥
కా మా । షి । అం । ఖ అంఖ

రిసనీ , - ; ని ద । ; , - ; ద దనిపా । ; , ; దని । సరిగ - మమమగ ॥
కా మా షి అను । దినము - మమమక

రీ , - ; నీ । సారి , గమపా । దనిస - నీదప । మగా ; రీస ॥
నే నీ । పాద ముల ది । క్కనుచు - నమ్మితి । ని శ్రీ కంచి

రిసనీ , - ; నిద । దా , ; దనిపా । ; , ; దని । పా ; ; ॥
కా . . మా . . షి . . అం ఖ .

పారి నిసరీ । , - ని రి - సనిదప । మా , ; పా । దా - నీ సారి ॥

కుందరదన । , కువ - లయనయ । నా, త ల్లి ర షిం ప

రీగ - రిగపా । , - నిగరిసరీ । , - నిరిసనిదా । , - నీ, గారి ॥

కంబు - గళనీ రదచికుర । విధువదన । , మా యమ్మ

గామ - గరిసరి । నీస - నిసరిగ । మాప - గరిగమ । పాద మగరిస ।

కుంభ కుచమద । మత్త - గజగమ । పద్మ భవహరి । శంభు మతపద ॥

నీస నీగా । రి - గా - మాపద । నీనీదపా । పా మగరీస ॥

శంక రీ నీ । పు నా చింతల । వేవేగదీ । ర్చ మ్మవినమ్మ

మాప - నిదమా । పదప - మాగరి । గామపా - గమ । పా - గవమగరి ॥

భక్త జనక । ల్పలలి కాకరు । నాలయా నద । యా గిరి తనయ

నీ సరీ నిస | రీ - ని సరిగమ | పా - దనిసపా | సనిదప మగరి ||
 కా పజే శర | కాగతుడుగద | తా మసముచే | యక వర మొసగు
 పాద పమ గరి | గామ పామగ | రీగ - మాగరి | నీ సరీ ; ||
 పాతకములను | దీర్చి నీ పద | భక్తి - సంతత | మీయజే
 గా గపా మగ | గరిసనిసా రిగరిగ సరీ, | రీగమా గరి | రిననీ || సరీ ||
 భక్తి సంతత | మీ . . య జే.....భక్తి సంతత | మీ....యజే
 గా మ గరిసా | , - పమ గరిసా | రి సా నీ దప | , మా గ రీ స ||
 పా వ ని క దా | మొల విన దా | ప రా కే ల న | మ్మా వి న మ్మ ||
 దప నిదాపమ | గారి - గమపద | సా , ; మ గ | మప మగరి గమ ||
 దురి తహరిణి | సదా నతఫల | దా యకి | యని బిరుదు భువి
 గా, ; రి గ | మగ - రిగ సరిని | సా, ; గ రి | సనిద పమగరి ||
 లో గ లి | గిన దొరయమచు | జే దము | మొలలిడగవిని ||
 నీ రీ స రీ నిరి | నీ-ద పదమప | గారి సరి నిస | రి గ మ పా మమ ||
 నీప వన నిలి | యా-మరస ముద యాకరవిధృత | కువల యా . మద
 సనిదపామగ | రి సా నీ ద ని | సరిగమ పమగ | రీ , ; ని స ||
 దనుజవారణ | మృగేంద్రార్చిత | కలుషదహనఘ | న అప
 రిగమపా-సరి | గమపదామప | గరిగమా-పమ | పదనిసా-పద ||
 రిమితవై భవ | ముగల నీస్మర | గమనిలో దల | చిన జనా దుల
 నిసరిగా - మ గ | రిసా - నీదప | గరీ, స నిద | పా, ; గరి ||
 కుబహాసం పద | అ ని చేవిపు | దుమాకభయ | మీ యజే ||
 సాగరీనిరి | సారి నీదమ | పాద నీదని | సా, ; గ రి ||
 శ్యామకృష్ణస | హోదరీ శివ | శంక రీ ప ర | మే శ్వరి

సరిస నీదప . మ గా మగరిస . నిసా, రి గమ . పా, ; గమ ॥

హరిహారాదుల . క నీ మహిమలు . గణిం పతర . మా నుతు

గా, రీ సని . సా, ; పమ . పా, ; దా , నీ సా ॥

డ మ్మా అభి . మా నమ . శే దా . నా పై ॥

రీ ; గా . మ గా రీ గ రి . సారి నీ ద ప . మగారి గరి ॥

కే నీ , ప రా శే త నె . బ్రోవ వే యిపు . దు శ్రీ ధైరవి ॥

స్వ ర జి తి

యదుకుంకాంభోజిరాగము - త్రిపుటతాళము

ప. కామాక్షీ నీదుపదయుగమే స్థిరమని నే
నమ్మియున్నాను నా చింతలన్ని దీర్చమ్మ . కామా ।

చ. అంబ నన్ను బ్రోవసమయము వినుమా
పతితపావనిగ । కామా ।

అనుదినము శరణమని నిన్నే వేడుకొని
యిండే సుతుడమ్మ సదయ । కామా ।

సరసిజాగున హరీశవినుతపాదా నాతోహదా । కామా ।

కమలదళసమనయనా క చణితజఘన
శశధరనిభవదనా । కామా ।

మానవతి నిను సదా మదిదలచిన
మానవుల కెల్ల ఫలమొసగే
లిరుదుగల దేవతయని నే వినబడి
నీవె గతియనుచు । కామా ।

పావని పురహాతుని రమణి పార్వతి సకలజనని
పాతకములను విడిగాదీర్చి వరమొసంగుము । కామా ।

కనకగిరిసదన నినుగొలిచిన
జనములకు దినదినము
వరమొసగేవని శ్రుతులు మొఱలిడగా
మొఱలువిని వినివిని । కామా ।

దాలకిసలయ చరణ నిమిషము
తాళనిక విని మదగజ గమన
తామసము సేయక నే నన్నిపుడు
బ్రోవుము పరాత్పరి । కామా ।

కుందముకుళరద సురబృంద వినుతపద
భువిలో వరదాయకిగద నా మొరలు
చెవులకు వినబా గిరిసుత । కామా ।

నీవలనేగలదా నెరదారవు ఈ జగతిలో
నీదుపద సారసములు ఈ భవజలధికి
తరియనుచు మిగుల । కామా ।

కమలసంభవ సురమునీంద్రులచేతను

నిను బొగడుటకు తరమమ్మ శుభమిమ్మ నిను నమ్మితిని
శ్యామకృష్ణ సోదరి దురముగను కరుణ నలుపుమికను

|| కామా ||

పా ; ; ; - స పా, || ; ; ; - ; దా ||

కా . . . . - మా . . . . . క్షి ||

దా పా ; ; ; - రీ పాద || పనుమా గాగస | రీ రిమ - మగ గరి ||

నీ . . . - పద. || యు. గము. | పీర. - మ. ని. ||

రి గారీ | ; ; - రీ పా || దా స దా సా | స రీ, - మా పా ||

నే . . . | న . || మ్మి. యు. | న్నా - ను సా ||

; దా ; | దా ని స, ని దా ||, ని ప ప మ మా | ; మగ - రీ మ గ ||

చిం | త లె . . ల్ల || ను. దీ . | ర్చ. . మ్మ. ||

; పా రీ, రి స రీ ప - ప మ మా || గా గ స . సరి | మా గా - మ గ మరి ||

అం బ | న. న్ను. బ్రో. - || వ స . మ. | య ము ని . ను . ||

రి స రీ ; | ; ; - దా పా || దా దా ; | ; పా - రీ గ మ గా ||

మా . . | . . ప తి || త పా | వ ని గ ||

పా రీ రి ప | ప మ మ గ - గ స రీ || రీ మ గ మ రి | రి స స ని - స రీ, ||

అ ను ది. | న. ము. - శ . ర || ణ. మ. ని | ని. ను. తే. ||

రీ గ రి స పా స ప | దా ; - దా దా || ద ప మ పా మ | గ రి రీ - రీ ప మ గ ||

దు. శా. . ని. | యు - న్ను ము. || తు. ద . . | మ్మ. స - ద. య. ||

రి స రి పా మ గ | స రీ స ని ద పా || దా ; దా - పా మా, గా రి ||

స ర ది కా స న | హ రీ శ వి ను త || పా దా - హ తో హ దా ||

గ స రి ప మ మ గ | గ రి స - స ని ద ప | ద దా ; ద ద | ప ప మ మ - గ గ రి ||

క ము ద శ స మ | న య న - క చ జి త | జ ఘ నా శ శ | ధ ర ని భ - వ ద న ||

మా పనిదమప | దపా - మగరిస | పారిసరిమా | గ - రిమగరిరీ ||
మా నవతినిను | సదా - దలచిన | మా నవులకల్ల - ఫలమొనగే ||

నసరి - ససరీ, పపదదపా |, పపదదపా |, నిదపమగరి ||
విరుదు - గలదే, వతయనినే, వినబడినీ, వెగతియమచు ||

పా, ; - మప | నిదపమగరిగ || రీ, ; - పా || రిప - మగ సరిగ ||
పా వని | పురహరునిరమ || జీ, ; - పా || ర్వతి - సకలజన ||

పా, ; పా | దసరిమపదద || పా, ; - పా || రిసనిదపమ గ ||
నీ పా | తకములనువిడి || గా దీ || ర్చివరమొసగుము ||

పమప నిదమప | నిదప - మగరిగ ||
తనక - గిరిసద | ననిను - కొలిచిన ||

నసరి - సరిపప | మగ స - రిమగరి ||
జనము - అదదిన | దినము - కుభమొన ||

రీ, ; పప | దదస - సరిమప || దా, ; పద | రిసనిదప - మగ ||
గేతని | శ్రుతులు - మొరలిదే || గా మొట | లువినివిని - విని ||

పాదదసపద | సనినిద - దపమ ||
శాలకిసలయ | చరణని మిదము ||

పా సనిదమప | నిదదపమగరి ||
తాళనికవిని | మదగజగమన ||

పారిసరిమా | పమ - పదాపద || రిపా, ; మప | దపా, ; మగ ||
తామసమచే | యక నేనన్నిపు || దుబ్రోవుము | వరాత్పరి ||

దాపమగరిమ | గా, ; సరి || మాగరిసనిద | పా, ; ; ||
కుందమువళర | దా ముర || బృందవినుతప | దా ||

ద ద స ప ద సా , ప ప ద ద సా ॥

భు వి లో వ ర దా , య కి గ ద నా ॥

గం రి స ని ద ప మ , గ రి స ని ద ప ద ॥

మొలు చెవులకు , వి న వ గిరి ను త్త ॥

దా ప మ గ రి మ , గా , ; రి గ ॥ రీ , ; స రి , సా స ని ద పా ॥

నీ వ తె నే గ ల , దా నె అ ॥ దా త వు , ఈ జ గ తి లో ॥

దా స ప ద సా , రి మ ప ద సా ॥ గం రి స ని ద ప రి , స ని ద ప మ గ రి ॥

నీ దు ప ద సా , ర స ము లు ఈ ॥ భ వ జ ల ధి కి త , రి య ను చు మి గు అ ॥

స రి గ సా - గ రి , స ని ద పా ద ద ॥

క మ అ సం భ వ , ను ర ము నీం ద్రు అ ॥

సా , ; స రి ॥ స ని ద ప మ గ రి ॥

చే త ను ॥ ని ను జొ గ దు ట కు ॥

స రి మా , మ గ మ ॥ పా ప మ ప దా ॥

త ర మ మ్మ కు భ ॥ మి మ్మ ని ను న ॥

ప ద ద సా సా ॥ రీ గ సా మ గ ॥

మ్మి తి ని శ్యా మ ॥ కృష్ణ సో ద రి ॥

రి స ని ద ప - మ గ ॥ రి స ని ద ప - గ రి ॥

దు ర ము న ను క రు ॥ ణ స లు పు మి - క మ ॥

సా , ; పా ॥ దా ; సా ॥

కా మా ॥ క్షీ , ॥

; ; ; సదపమగరిగమపమగమ | గరిగిసా ; ; నిసగరిసరిసనిసీ | సీసగా, రిగమా | గమదపమపమ ||
 సా మి. ని. . . . . రం. . . . . మ. . . . .
 గగమా ; ; సనిసనిసగరిగమా | మపాదమపగమగరిసా, దపాద | మపగమాగరిస | నిసాదపమగమ ||
 పే సా. . . . . ర సా. . . . . త్రి. . . . . త్త. . . . .
 గారీగా ; ; ససదపమగమపమా, గప | మగమగా, గమపగరిసా, సరిసనిని | సీసనిసగరిగ | గమాదపమపమ ||
 త. . . . . ము. . . . . గ. . . . . న్న. . . . .

గగమా ; ; పమపసానిసమాగమగ | రిగిసా, సగరిసరిసనిసీసా | సాహా ; సని | దపాదపమగ ||
 . . . . . చి. వా. . . . . మ. . . . . త్రి. . . . . వర దరా. . . . . జ ||
 పమగపమగరిని | సగరిసాసనిసనిసగా | రిగమపదపామగగమపగమగరిని | సగరిగామపద | దపమపామగ ||
 . . . . . సరసజేరి సమకతుల మేటి యుపరతుల చేసే సగగరిమమిరగను | ఘనత జేయుచును | తలిరుబోణి భళ

. . . . . సమగరిగరిసాగరిసనిసపద | పసాసనిదపద | పమాదపమగమ | పగాపమగరిని ||
 మానిసమాగరిసాగమపదపసనీ | సమగరిగరిసాగరిసనిసపద | పసాసనిదపద | పమాదపమగమ | పగాపమగరిని ||

. . . . . సారసనమున | శబ్దానుకర మగుసామజగమనవిశాలజఘ | నసాపైకరుధర | నునీసరిగ నెవడు గారపముగల |
 ; ; ; మగమ. . . . . ద | పమగరిసా | నినిసనిసగరిసనిసని | సీ, స నిసగరి | గా, మ గమపద ||

మా ద | ని. . . . . తా . . . . . లు . . . . . పగ
 పా ; ; | గమదపమగమపగరి సనీస | నిసగరిసా ; ; నిసనిగరిమగరిని | సగారీ, గమప | దపామ, గరిస | సీ, సగరిగ ||

సా టియనిమదిచలముగొని సోజ | శరములసా రెగుసకుచముడర వరాని గములు విరాళింతలగ | సీ నుగొనువల ||

పా, దపమ గమాపామగరిగా, మాప | గరిసా, నిసగరిగా, మగరిగమపా | దప,దమా, | మా, ప మపగా | గా;పమగరిని ||
మపదపమగమా, దపమగరిగా, మపమ | గరిసా | నిసగరిగా మగరిగమపా | పసనిదపదమా | మదపమ గరిసా | ససానీదాప ||
మా; మగమదప గాపమగా మగరిగరి | సా; సనీసగరి నిసగమగా పద | పామగా, రీస | నిసగరిగ | మా, పాసనిద ||
మా మగదనల సోమనికాకలకదరి | సా మిదలచి దిరతమును వేగరహ వేగన వేస్స | రింపనీతరిని యీ లాగునని ||
నిసపమగరిస నీసమగరి నిసగమ సమా | గమ. గ పామగదపా గమదపమాగరిసని | సగరి గా, మ | పమగా గరిస ||
నెలతల గములు నీటులనలరి గొంపపగ సదా. మదాథులగము ల్కరికరిమోయగను యూనిసము గా మదిని తాడలచి

శ్రీ గృహ్య ప్రతిష్ఠా

సా, సనిని సగారిగగమా, దపమగప || మగరిసా | సనిసపా, సనిదమా, ప | గరిసా, సాని | దపమా, గరిస ||
పాపాసమునమిరి ఘనతో సమునకుకా లిపికన | నలనతా జలచి మాన | కనుసామోదమున మూయగొని
నీ, సగరిగగమా;; గమపా, ద | పమగరిసా, నినిస నిసగరిస సరిససని | నీ, సనిసగరి | గామ గమపా ||
ఈ సమయమునమా . . . . . రు . . . . . ని . . . . . బా . . . . . ణ ము . . . .
పా, దపమగగ - మదపమగరి - గమప గపమ | గరినిస గరిస సగరిసరిసా, విసీసని | గమగరిగ, మ | గమపా | దపమ||
. తే . . . . . మా . . . . . రు . . . . . బా . . . . . బే . . . . . తా . . . . . శగ . . . . . తే . . . . . ను . . . ||

మగగామా; పమపసనిదపా నిదపా | దసమాదపమగరిగమా; గమపా, స | నినిసా; నిస | గరిసరి సరిసీ ||
. . . . . తూ . . . . . రి . . . . . మి . . . . . తో . . . . . ప . . . . . | . . . . . వేస్స . . . . . తి ||
సా; సా; పమపసానిస - మాగమగ | రిగరిసా పగరి సరిసనినీ, పా; | పా; ; సని | దపాద పమాగ ||
న . గు . . . . . ణ . పరి . . . . . తు . . . . . డే . . . . . తి . . . . . పర దరా . . . . . జ
పమగ పమగరిని ||

తానవర్ణము

జేగడరాగము - ఆదితాళము

శ. తపమపద నినిదదప మమోగరిస | మగమపదపమద | పసనిరిసా, శ |
ద యా . . ని . . . . ధే . . . . | మా . . . . మ . . . . వ . . . .

పదప పా, దసీదప మాగరి సగరి | గమపదప మామ, గరి గమసా, ||
దా . . క్యా . . మ . కృ . . వ్య . . | . . . . . పూ . . జి . తే . .

ఆ. పాదప. సనిదపస. గరిగ. మాగరి | స - సీదదప - రిస, రి . సనీదాపా ||
భ . . యా . . . . . ప . . . . హ . . . . . రి . జి .

మపదాపా-మదమా, గరిస-సా |, నిదప - మాగరి | సగరి గమపదప ||
శ్రీ . . రా . . . . . జి . రా . . . . . తే . . | శ్వ . . రి . . . . .

దాపమగరిస పమగరి. సరిగ | మపదమప. గమరి | గమపద - సీదప ||
సానిదదపస. గరిగ. మమోగరిస | నిసీదప. మమోగరిస - గరిగమప ||

చ. పాదాపా మగమరి గామా, పా;;; రిసనిదప - మగమ ||
ప ర మ పా . . . . ని భ . . వా . . , ని

పాదప దసీద దదా; మగమరిగమ | పా;;; | రిసనిదప - మగమ ||
ప . . ర . . . . మ పా . . ద . . | ని భ . . వా . . ని

మపామ పదాప నినిదదపా; మగమా | పా;;; |
ప . . ర . . మ . . . . పావ.ని | ని

పా;;; మా;;; గారీ పా; గారీ; గామా |

పాదప - మపదప - సీదపమదమా | గరిస సానిదపపా - మగమరిగమ ||

గా ; ; మపదప - సానిదదప - సా; ; గరి - సనిదప - మగమరి |

గమగ - మపమ - పదప - మపద - సీదప | మాగరి - సాగరి - గామగ -
మాపమ ||

సా ; ; ; దపసనిరిసగరి । గా ; ; మీ । గరిస - సనిదప ।

పదపసనిదప - రిసనిదప - గరిస | నిదప - దమోగరి - సాగరిగమదద॥

పా ; ; దపప గరిరి - సాగరి ; గా ; మాదప | మాదప - మాగరి॥

సా ; ; గరిమగపమ దపసని - రిప - గరిమ గరిస - నిదపమాగమ ॥

తోడిరాగము - రి-వ మేళకర్తరాగము - ఆదితాళము (త్రిసుగతి)

ప. కరుణానిధి ఇలబో నీవనుచును

కన్నతల్లి వేడుకొంటిని నీ శరణంటిని ॥ కరు

అ. అరుణాంబుదనిభ శరణాంబుధి సురముని

శరణానం తేష్టదాయకి శ్రీ బృహన్నాయకీ ॥ కరు

చ. గానవిసోదిని నీ మహిమాతిశయంబుల

నెఱటివాడను తరమా బ్రోవ తామస

మిటు జేసితే యరనిమిషమైన తాళజాలనమ్మా

నేడు నీబాలుడను గాన ॥ కరు

పామరసావని అంబ పావనమూర్తివి

నీవుగదా నీదు పాదమె గతియని సమ్మితి

దేవి కోమల మృదుభాషిణి

ఘన సదృశవేణి

శ్యామకృష్ణ సోదరి గోకణ్డేశ్వరుని రాణి ॥ కరు

తోడిరాగము - రి-వ మేళకర్తరాగము - త్రిపుటతాళము

ప. నిన్నె సమ్మినాను సదా నా

విన్నపంబువిని నన్నుబ్రోవుము ॥ నిన్నె

అ. కన్నతల్లిగదా బిడ్డయని

కనికర మెందైనలేదా

పన్నగధరుని రాణి శుకపాణి కామాక్షి కల్యాణి ||నిన్నె

చ. శ్యామకృష్ణ సహోదరి భక్త కామితార్థ ఫలదాయకి

కామాక్షి

కంజదళాయతాక్షి కారుణ్యమూర్తి గాదా నీవే సంపద||

|| నిన్నె

స్వరము : నీమహిమ విని మదిలో నీవేగతియనుచును కోరితి,

కమలభవదనుజరిపు నుతపదకమలయుగ సమయమిదే

బ్రోవుము || నిన్నె

ధన్యాసిరాగము - రి-వ మేళకర్తలో జన్యము - త్రిపుటతాళము

ఆ : స గ మ ప ని స

అ : న ని ధ ప మ గ రి స

ప. మీనలోచని బ్రోవ యోచనా

దీనజనావనా అంబ || మీన

అ. గానవినోదిని అంబ నీ సమానము జ

గాన గాననమ్మ అంబ || మీన

చ. కన్నతల్లిగదా నా విన్నపము వినవమ్మ

పన్నగ భూషణునికి రాణి నిను వినా

ఇలలో దాత లెవరున్నారమ్మ

బంగారు బొమ్మ అంబ || మీన

పున్నాగరావళిరాగము - 8-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఆదితాళము

ఆ: ని స రి గ మ ప ధ ని

అ: ని ధ ప మ గ రి స ని

ప. కనకశైల విహారిణి అంబ శ్రీ
కామకోటి బాలే సుశీలే । కన

అ. వనజభవ హరి నుతే దేవి తు
హినగిరిజే లలితే సతతం
వినతం మాం పరిపాలయ శంకర
వనితే సతి మహా త్రిపుర సుందరి । కన

చ. చండ భండ ఖండన పండితేయు
ఖండ కోదండమండిత పాణే
పుండరీక నయనార్చిత పద
పురపాసిని శివే హరవిలాసిని । కన

కంబుకంఠి కంజసదృశవదనే
కరిరాజ గమనే మణిసదనే
శంబర విదారి తోషిణి
శివ శంకరి సదా మధురభాషిణి । కన

శ్యామలాంబికే భవాబ్ధితరణే
శ్యామకృష్ణ పరిపాలిత జనని
కామితార్థ ఫలదాయకి
కామాక్షి సకలలోక సాక్షి ॥ కన

పున్నాగరావళిరాగము - ఆదితాళము

ప. బ్రోవ సమయము నీవేగతి విను
దేవరాజనుత పరదేవతా ॥ బ్రోవ

అ. భావజారిరాణి భక్తపాలిని బృహదంబ నను || బ్రోవ
 చ. అంబుజదళనయన విధుబింబనిభానన గజగమన
 బింబఫలాధరి కుందరదన అంబికే పరాకుసేయ తగునా ||
 బ్రోవ

శల్లడరాగము - 13-వ మేళకర్తలో జన్యము - రూపకతాళము

అ : స రి గ ప ధ ని స

అ : స ని ధ ప గ రి స

ప. పార్వతి నిను నే నెఱసమ్మితి శుక
 పాణి బ్రోవు పరాకీక నేలే సుఖీలే || పార్వ
 అ. గీర్వాణవందితపద సారససంగీతలోలే
 సుగుణజాలే జాలమేలే కామూక్షి || పార్వ
 చ. భండ దైత్యఖండనాఖండల వినుతా మా
 ర్తాండకోటితేజ నీరజాక్షి నిఖిలసాక్షి || పార్వ
 ఇందువదన కుందరదన
 సింధురగమన మక
 రందపాణి నీలమేఘ వేణి గీర్వాణి || పార్వ
 శ్యామకృష్ణసోదరి శివ శంకరి గౌరి గుణధామ
 కామవీరపాసిని శాంభవి మృడానీ || పార్వ

అహిరిరాగము - 14-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఆదితాళము (2 కళలు)

అ : స రి స గ మ ప ద ని స

అ : స ని ధా ప మా గ రి స

ప. మాయమ్మ యని నే బిలచితే
 మాటలాడరాదా అంబ || మా

అ. న్యాయమా మీనాక్షీ నీకిది

నినువివా కేతు దిక్కెవరున్నారు || గా

చ. సరసిజభవ హరికూరముల సులలిత

నీ పదపంకజముల

స్థిరమని నమ్మితి నమ్మితి నమ్మితిని

కరుణబాహుల్యే కాత్యాయని కాలిదా భవాని

పరమేశ్వరి సుందరేశ్వరుని రాణి

బాలాంతా మధురభాణి || గా

మాయామాళనగౌళరాగము-15-వ మేళకర్తలోజన్యము-త్రిపుటతాళము

ప. నీలాయతాక్షీ నీవె జగత్సాక్షి || నీ

ఆ. ఫాలాక్షునిరాణి పాలికాశ్రితశ్రేణి || నీ

చ. దీనరక్షకి అభయదాన మీయవే సామ

గానలోలే అభిమానముతోను బ్రోవుము || నీ

గౌళిపంతురాగము - 15-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఆదితాళము

ఆ: స రి మ ప ని స

అ: స ని ధ ప మ ధ మ గ రి స

ప. తరుణం తపశ్శ్యా ఎన్నై రక్షిక్క || త

అ. కరుణానిధి యాహియ కామాక్షి రక్షిక్క || త

చ. అనుదినముం ఎండక హాస్కిల్ ఉన్నామం

అదువల్లాల్ మట్రాసుం ఇల్లై ఎన్నేమం

మనక్కవలై తీర్కములుదైవం ఉన్నై పార్క

ఎనక్కుడో ఉనక్కేర్క ఇరంగి ఉన్ కణ్ పార్క || త

ఆదిశక్తి ఎన్ను వేరెడుత్తాయే
అఖిలముం పర్థిక్క... అవతరిత్తాయే
చాతకం పోల్ అన్నె శరణు ఎన్నెక ఎన్నె
ఆదరిక్కప్పిన్నెయోర్ కుంకు శోల్ అన్నె । త

కామిత ఫలత్తై కై మేల తరువాయే
కణ్ పార్తు రక్షిప్ప దెప్పోడుం నీయే
సోను శేఖరర్ పాది సుందరి కౌమూరి
శ్యామకృష్ణ సోదరి శైలరాజ కుమారి । త

భరణరాగము - 15-వ మేళకర్తలో జన్యము - మిశ్రలఘుతాళము

అ : స గా మ ప ధ ని స

అ : స ని ధ ప మ గ రి స

ప. త్రిలోకమాతా నన్ను బ్రోవు కరుణను
దినదినమికను బ్రోవుము అంబ । త్రి

అ. విలోకింపుము సదయ నన్ను చల్లని
వీక్షించి క్షణమున కామాక్షి । త్రి

చ. నిన్ను నమ్మియుండగ శ్రమపడవలెనా
నే నెందు గాన దిక్కు నిన్ను వినా
ఘనముగా కోరికల కోరి కోరి యేమి
కానక భిన్నుడైతి ధన్యసేయ । త్రి

జపములెఱుగ నే తపములెఱుగ నే
చపలచిత్తుడను సతతము కృపకు
పాత్రుడనుచు వేడెదను నిను
కీర్తించియెఱైన నీ విడ్డయని । త్రి

మరువక నిన్ను నే మది తలచగను
మన్నించి వెలవకు మనరాదా
శరణనే సుజనులపాలి కల్ప వ
న్నీ శంకరీ శ్యామకృష్ణ సోదరీ । త్రి

సావేరిరాగము - 15-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఆదితాళము (2 కళలు)

ఆ: స రి మ ప ధ స

అ: స ని ధ ప మ గ రి స

ప. జనని నతజన పరిపాలిని పాహిమూం భవాని । జ

అ. దనుజ్జ్వెరినుతే సకలజన పరి । తాప పాపహారిణి

జయశాలిని । జ

చ. సతత వినతసుత గణపతి సేనాని

రాజరాజేశ్వరి విశాల తరుణి । అఖిలజన పావని

సతినుత చరితే సదా మధుర । భాషావిగళ దమృతరసధ్వని

సుతనుత వసుపద వికసిత ఇహమమ

గాత్ర మతిమాత్ర మాజని సుజని । జ

సావేరిరాగము - 15-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఆదితాళము

ఆ: స రి మ ప ధ స

అ: స ని ధ ప మ గ రి స

ప. దురుసుగా కృపజూచి సంతత

మరోగ దృఢశరీరముగ నల్పు నను । దు

అ. పరమపావని కృపావని వినుత

పదసరోజ ప్రణతార్తిహారురాణి

పరాకు ధర్మసంవర్ధని బహు

పరాకమలగుణా త్రిపురసుందరి । దు

న. నీ సన్నిధిని జేరి కొలిచిన
నిన్నెపుడు దలచెడు సుజన
దాసజన భాగ్య మెటు తెలుపుదునే
ఓ సకలలోక జననీ విను
ఓంకారినియతి యెటులనో
నీ సామెన రీ జగంబులను నే
నిరతము నిను గొలిచితి । దు

ఏమో కలక చెంది మనమున
నే నెచట గతిగానకను
నీ మహిమలెల్ల చెవులెనయ విని
ఈ మనసులోని వెత దీర్చుట
కీవేళ బహు నిపుణువని
కామాక్షీ నీవువేరె తను
కాదని తలచి కొలిచితిని । దు

ధారాధర విసీల కచలసితా
సరస కవితా నిచితా ACC NO. 21326
సార ఘనసార సితదరహాసిత
హరిహరహాహరి వదనోచిత
హాగీశవినుత భృతనత 783.02945
నారాయణి శ్యామకృష్ణనుత నా SYA
మనవిని విను గిరిసుత । దు U=00

స్వరసాహిత్యము : సరోజనయన నతజన పాలినివని

వేదములు మొఱలిడగా

నితరులెవరు మనవి విని కృపసలుపు పరాకు నలుపరాదిక
నీవిపుడు । దు

సావేరిరాగము

15-వ మేళకర్తలో జన్యము

యాపకతాళము

అ : స రి మ ప ధ స

అ : స ని ధ ప మ గ రి స

ప. శంకరి శంకురు చంద్రముఖ

అఖలాండేశ్వరి

శాంభవి సరసిజభవ వందితే గౌరి || శం

అ. సంకటహారిణి - రిపువిదారిణి కల్యాణి

సదానత ఫలదాయకీ - హరనాయకీ జగజ్జనని || శం

చ. జంబూపతి విలాసిని

జగద వనోల్లాసిని

కంబుకంధరే భవాని

కపాల ధారిణి శూలిని || శం

అంగజరిపు తోషిణి

అఖిలభువన పోషిణి

మంగళప్రదే మృడానీ

మరాళసన్నిభ గామిని || శం

శ్యామకృష్ణ సోదరి

శ్యామలే శాతోదరి

సామగాన లోలే బాలే

సదార్థిభంజన శీలే || శం

లిలితరాగము

17-వ మేళకర్తలో జన్యము

చాపుతాళము

ఆ : స రి గ మ ధ ని స

అ : స ని ధ మ గ రి స

ప. నన్నుబ్రోవు లలితా వేగమే
చాల నిన్ను నెఱసమ్మి యున్నవాడ గద
భక్తకల్పకలతా । న

అ. నినువినా యెవరున్నాడు గతి జనని
అతి వేగవచ్చి । న

చ. పరాకుచేయక నే వచ్చి కృపసలుపరాదా
మొలవినరాదా
పరాశక్తి గీర్వాణవందిత పాద
నీ భక్తుడనమ్మ సంతతమును । న

సరోజభవ కమలనాభ
శంకర సురేంద్ర వినుత చరిత్రా
పురాణి ఖాణి యుంద్రాణి వందిత
భోగిభూషణుని రాణి । న

మదాంధులై యున్న దురాత్మ జనములను
దాతలని పొగడి నదా నేనిట్ల చుట్టి తిరిగితి
చంచలంబన్నియు దీర్చి వరమొసంగి । న

సుమేరుమధ్య నిలయ శ్యామకృష్ణుని సోదరి కామారి
ఉమా మీనాక్షమ్మ శంకరి
ఓ మహారాజ్ఞ రక్షింప సమయమిది । న

భైరవిరాగము - 20-వ మేళకర్తలో జన్యము - ఖండజంతతాళము

ప. సరియెవ్వరమ్మ అంబ నీ
దయబాడవమ్మ శ్రీకామాక్షి నీ । స

అ. పరమ పావని భవాని దేవి
సరాశక్తి నీవని నమ్మినాను

స్వర సాహిత్యము : సారసదళసముద హరిహరసురనుత లలితా
నిన్ను సతతము శరణము కోరితిని కమల పాదయుగము
నమ్మితి సుందరి శంకరి ఈ జగములో ॥ స

చ. మాధవ పోదరి గారి మహాభైరవి శాంభవి
శ్యామకృష్ణ పరిపాలిని దేవి, శ్యామగిరి సుపుత్రి ॥ స

మాంజిరాగము - 20-వ మేళకర్తలో జన్యము - చాపుతాళము

అ : స రి గ మ ప ధ ని స

అ : స ని ద ప మ గ రి స

ప. బ్రోవవమ్మ తామసమేలే
దేవి భాశలేచే బిరాన ॥ బ్రో

అ. నీ వనాదరణ జేసితే యంబ
నిర్వహింప వశమా కామాక్షి ॥ బ్రో

చి. దీనరక్షకి నీవేయని
దివ్యమైన నీ నామమే
ధ్యానము వేతే మంత్ర జప
తపము తెరుగనే బిరాన ॥ బ్రో

జాలమేల వినోదమా శివ
శంకరీ నీ సమానమా
మూలిని నీవే భక్త పరి
పాలిని గదా బిరాన ॥ బ్రో

శ్యామకృష్ణ సోదరి శుక
శ్యామల త్రిపురసుందరి
ఈ మహిలో నీ సమాన దైవ
మెందుగాననే కామాక్షి ! బ్రో

శ్రీ కాగమ

22-వ మేళకర్తలో జన్మము

ఆదితాళము

అ : ప రి మ స ని స

అ : స ని ప ధ ని ప మ రి గ రి స

ప. క కుణజాడు నిన్ను నమ్మినవాడు గదా
ఇంత పరాకేటనమ్మా ! క

అ. సరసిజాసన మాధవ శంభు నత
చరణా భృహన్నాయకి వేగమే ! క

చ. దీనజనావనమూర్తిని నీవని
నేను నిన్ను నెఱి వమ్మితిని
గాననినోదని భుజనిభ వేద
కామితఫలదా సమయమిదే ! క

నీ మహిమూతిశయంబుల నెంతని
నే జెప్పుదునో లలితా
హేమపాంగి హేమగిరిపుత్రి
మహేశ్వరి గిరీశరమణి ని ! క

శ్యామకృష్ణ పరిచాలిని శూలిని
సామజగమన కుందరిదన

తామసంబిటుల సేయక నా
పరితాపములను పరిహరించి ! క

అనందభైరవి రాగము 20-వ శ్లోక రత్నో జన్యము ఆదితాళము (2 కళలు)

అ : స గ రి గ మ ప ధ ప స

అ : స ని ధ ప మ గ రి స

ప. ఓ జగదంబ నన్ను సేవు జవమున బ్రోవు ॥ ఓ

అ. ఈ జగతి గతియై జనులకు మఱి
తేజమున రాజవినుతయా
రాజముఖ సరోజనయన సుగుణ
రాజిరాజిత కామాక్షి । ఓ

స్వరసాహిత్యము : వర సితగిరినిలయుని ప్రియప్రణయిని
పరాశక్తి మనవిని వినుమా
మరియాద లెటుగని దుష్ప్రభుల
కోరి వినుతింపను వరంబొసగి । ఓ

చ. కన్నతల్లి నాదుచేత యింత
కన్నడ సలుపగ తగునా
నిన్ను నే నమ్మియున్నవాడగద
నన్నొకని బ్రోచుట కడుదా
అన్ని భువనంబుల గాచేవు ప్ర
సన్నమూర్తి అన్నపూర్ణ వరదా
విన్నపంబు విన్నవెందు సన్నిధి వి
పన్న భయవిమోచన ధారేయ । ఓ

జాలమేల శైలబాల తాళ
జాలను జనని నిన్ను వినా
పాలనార్థముగ పేర్కెదైవముల
లోలమతిన్ నమ్మినా

నీలనుత శీలము నే నెచ్చటనైనా
గాన గానలోలహృదయా
నీలకంఠరాణి నిన్ను నమ్మితిని
నిజంబుగ బలికేడి దయజేసి । ఓ

చంచలాత్ముడేనేమి పూర్వ
సంచితముల సలిపితిన్
కలచికామాక్షీ నెడు నిన్ను పొడ
గాంచితిని శరణు శరణు నీ
వించుక దృగంచల గతి నా దెస
నుంచవమ్మ శ్యామకృష్ణ వినుతా
మంచికీర్తి మించినట్టి కీనివి మ
దించి మ దపరాధముల సహించి । ఓ

ఆనందభైరవి రాగము   20-వ మేళకర్తలో జన్యము   తూపకతాళము

ఆ: స గ రి గ మ ప ధ ప స

అ: స ని ద ప మ గ రి స

ప, పాహి శ్రీ గిరిరాజసుత కరుణాకలితే
పదసరోజ మనురామితే అంబ । పా

అ, దేహిమతే, రమనమగతిం యే

అంబ ఏకామపతి సతి సుదతి ।

తేజసాతులిత చన్ద్రమూర్తే లలితే సులలితే ।

స మ గ గ రి స - ని స గ గ మా

ప ద మ ప గ మ ప మ గ రి స ని

నీ స ని స స గా మ గ మ ప

పా ద మ ప గ మా గ రి స ని

స మ గా రి స గ మ ప మ పా
 స ని స మ గ రి గా గ రి సా
 ని ని సా ని డ ప డ ప మ ప మ
 గ గ మా గ రి ప మ గ రి స ని ॥ పా

చ. దేవి పురాణి నిగమ వినుతే

ప్రితి గిహవసతుతే

మానదే అనుదినముజితే

యుధి జితేంద్ర వినుతే

దేవా విరత కృతనుతే

కామగోటి పీఠగతే

దీనజనని జగతే

భువి పరదేవతే సుచరితే ॥ పా

నీలవన వర నివసనే

నమ్ర జగదవసే

త్రిజననే కనకవసనే

ర్ముషవిశాల నయనే

గోపాయిత సుకవి జనే

పాపతాపఖండన చణకుంతల విజిత ఘనే

ఘనజఘనే కళావతి ఘనే ॥ పా

కామిత దాత్రి కమలముఖ

కామాక్ష్యుల సాక్షి కామరతి

కామితశుభ వరదే ధృత సుగంధ నళదే

శ్యామేఽద్యుభవ మమ ముదే

శ్యామకృష్ణ సద్వరదే

శ్యామల ఉచితరదే

విధృతగదే సదైవ వరదే ॥ పా

అనందభైరవి రాగము 20-వ మేళకరణో జన్యము చానుతాళము

అ : స గ ని గ మ ప భే ప స

ఆ : స ని సో హ మ గ రి స

ప. మరి వేరగతి యె నరమ్మ నందీయో ప్రోచుటకు || మ

అ. శరణాగత రక్షణి నీవే యుని

సదా వద్మితి నద్మితి మోక్షాత్ ||

చ. మధురాపుర నిలయవాణి రమాసేవిత పదకమల

మధుకైటభ భంజని కాత్యాయని మరాళగమన

నిగమాంత పాసిని || మ

వరమిచ్చి తీవర మే ప్రోవు శివ

అంబ యిది నీకు బరువా

నెఱదాతవు నీవుగదా శంకరి

సరోజభవాది సురేంద్రపూజిత || మ

శుక శ్యామల భున శ్యామకృష్ణుని సోదరి కామారి

అకళంక కళాధరి చింతాధరి

అపార కృపానిధి నీవే రక్షింస || మ

స్వరసాహిత్యము : పాదయుగము మదిలోదలచి గోరితి

వినుము మదగజగమన పకులను తలపక నే

వర మొసగు సతతము నిను మది మఱవక నే

మదనరిపుసతి నిను హృదయములో

గతియని దలచి స్తుతಿಸలిపితే

ముదముతో ఫలమొసగుటకు ధరలో

నతావన కుకూళాల నీవె గాక || మ

అనందభైరవి రాగము

20-వ మేళకర్తలో జన్యము

చాపుతాళము

ఆ : స గ రి గ మ ప ధ ప స

అ : స ని ద ప మ గ రి స

ప. హిమాలయ తనయ బ్రోమట కి

ది మంచినమయము రాజే యంబ || హి

అ. కుమారదనని సమానమెనరిల

ను మానవతి శ్రీ బృహన్నాయకి || హి

చ. సరోజముఖి బిరాజ నీవు

వరాలొసగుమని నిన్ను వేడితి

పురారి హరి శురేంద్రనుత

పురాణి పరాజ్ఞుఖమేలనే తల్లి || హి

ఉమా హంసగమా తామ

సమా బ్రోవ దిక్కెవరు చిక్కముగ

ను మాకిపు డభిమానము పు

రమా చీలమా వినుమా దయతోను || హి

సదానత వరదాయకి ని

జదానుడకు శ్యామకృష్ణ సోదరి

గదా మొలచినహా దురద

విజారిణి శ్రీ బృహన్నాయకి || హి

ముఖారి రాగము

22-వ మేళకర్తలో జన్యము

అదితాళము

ఆ : స రి మ ప ని ద స

అ : స ని ద ప మ గ రి స

ప. పాలింపవచ్చు పరమపావని భవాని || హి

అ. శ్రీ లలితా గుణగీర్తనములను విని

చాల నీసేవ జేయగోర వచ్చితి || హి

చ. నీ సమానమైన దైవము నేగన
నిఖిలలోకజనని మాయమ్మ
శ్రీస్వయంభునాథతరుణి మధురవాణి
దాసుడుగాదా యెంతో భక్తి కేసీకుడ । పా

మధ్యమావతి రాగము 22-వ మేళకర్తలో జన్యము ఆదితాళము

ఆ : ప రి మ ప ని స

ఆ : స ని ప మ రి స

ప. పాలించు కామాక్షి పావనీ పాపశమనీ । పాలించు

అ. చాలా బహువిధముగా సిన్ను
సదా వేడుకొన్న నాయందేల
ఈలాగు జేసేవు వెత హరియించి
వేదేగమే నన్ను । పాలించు

చ. స్వాంతంబులోన నిన్నే తలచేను జనులకెల్ల నేవేళ
సంతోషము లొసగేవని నీవు మనోరథఫలదాయిని
కాంతమగు పేరుపొందితివి కాగుణ్యమూర్తివై జగము
కాపాడిన తల్లి కదా నేను నీదుబిడ్డను లాలించి । పాలించు

ఈమూర్తి యింత కీజోమయమై
యిటువలె కీర్తి విస్తూర్తి యిట్లా వయగు
ణమూర్తి త్రిలోకముల జూచిన నైవగలదా
ఏమి తొలిసోము నోచితిసో

నీపాదపద్మ దర్శనము
వేమారు లభించి కృతార్థుడనైతి
నామనవి యూలించి । పాలించు

రాజాధిరాజ రాజన్మకుట తటనుణి రాజ భాజాల
 నిజసన్నిధి దేవి నమస్త జనులకెల్ల వరదా
 రాజముఖ శ్యామకృష్ణనుత
 శాంతీపురీకృతీ వికచ
 రాజీవదళాక్షి జగత్పాక్షి
 ఓ ప్రసన్న పరాశక్తి ! పాలించు

స్వరసాహిత్యము : కనకగిరిసదన లలిత నిజభజన -

సంతతము చేయని జనుడన్

వినుము నిఖలభువన జననీ యిప్పుడు మా దురితవీడ
 తొలగించి । పా

అభేరి రాగము

22-వ షేషకర్తలో జన్యము

రూపకతాళము

ఆ : స గ మ ప ని స

అ : స ని ధ ప మ గ రి స

ప, నినువినా మణి గలదా లోకములో

నిరంజని నిఖలజనని మృదాని భవాని । నిను

అ, పన్నగభూషణుని రాణి పార్వతి లలిత

పరాకు సేయరాదికను శ్రీబృహదంబ వినుమా । నిను

చ, పామకుడనమ్మ దయచేసి వరమిమ్ము

పాపమెల్ల పరిహరించి విరాన బ్రోచుటకు

సారములేని భవజలధి తగులుకొని

చాల వేసారితి నావిచారము దీర్చుటకు

నామదిలో నీవే గతియని నమ్మితి

శ్యామకృష్ణనుత భక్తపరిపాల నను బ్రోచుటకు ॥ నిను

శాంభోజి రాగము

28-వ మేళకర్తలో జన్యము

ఆదితాళము

ఆ : స రి గ మ ప ద స

అ : స ని ద ప మ గ రి స

ప, జేవీ నీదు పదసారోదనులే

దిక్కు వేరేగతి యెవరమ్మ నా । దే

అ, శ్రీ వెలయన మధుర నెలొన్న

చిమాపిణి శ్రీమీనానామ్మ కి నే

చ, అనాధరక్షకి యుజేటి వియమాన

కనాది గాదా యో

కనాయకి ధరలో కృపానిధి నీ

కన్న యెవరమ్మ మూయమ్మా యి

కన్నాకు భవలతాలవిత్రి నాపై

కటాక్షింప వే వేగమె

చిన్న వెలలు నీవు దీర్చి నన్ను ర

క్షిించుట కిది మంచినమయమమ్మా । దే

నాటకురంజి రాగము 28-వ మేళకర్తలో జన్యము ఆదితాళము (2 కళలు)

ఆ : స రి గ మ ధ ని స

అ : స ని ధ మ గ స

ప: మూయమ్మ నన్ను బ్రోవవమ్మ

మహామూయ ఉమా । మా

అ, సత్యానంద సానంద నిత్యానంద ఆనంద । మా

స్వ, మాధవాదివినుతే సరసిజాక్షి కంచి

కామాక్షి తామసముసేయక రమ్మా

మరకతాంగి మహాత్రిపురసుందరి

నిన్నే హృదయము పట్టుకొను ।మా

చ. శ్యామకృష్ణజనని తామసమేల రావే దేవి
శ్యామలే నీలోత్పలే హిమాచలసుతే సుఖలే శివే । మా

కేదారగౌళ రాగము 28-వ మేళకర్తలో జన్యము ఆదితాళము

అ: స రి మ ప ని స

అ: స ని ధ ప మ గ రి స

ప. పరాకేల నను పరిపాలింప మురారిసోదరి అంబ ॥ పరా

అ. నిరాదరణ సేయరాదంబు శివే

పరాశక్తి నా మొరాలకింప ॥ పరా

చ. ధరాద్యఖిలమునకు రాణి హరి హరాదులు పొగడు

పరాత్పరి అంబ

దురంత మహిషాసురదమని అంబ

స్మరాధీనుడౌ శ్యామకృష్ణనుత ॥ పరా

చిట్ట స్వ రం

రీరిమగరి - సనిదప - మగరి మరిపమనిత - సనిరిస ।

నిదపమగ - రి - పమగరి - సనిదప - ని సరిమ - ప - నిదప ।

మగరిమపమపా । మగరిపామగరి - నిదప - సానిదప ।

నిసరీ - సనిదప - మపనినిపా । పనిస - నిసరి - సరిగమ - రి

పమగరిస నిసరిసానిద పామగ రిమపనిస ॥ పరా

శంకరాభరణ రాగము 29-వ మేళకర్తరాగము ఆదితాళము (2 కళలు)

ప. దేవి మీననేత్రి బ్రోవ । నావే దయసేయవే ॥ దే

అ. సేవించేవారికెల్లను - చింతామణియై యున్న । దే

చ. బాల నీవేగతియని నిన్ను
చాల నమ్మిన నాపై పరా
శీల దయచేయు నీకిది
మీల ఇది వేళ
కాలారికి రాణి సద్గుణ
శీల కీరవాణి త్రిలోకజననీ
దేవీ మహేశ్వరి భవాని ॥ దే

శంకరాభరణ రాగము   29-వ మేళకర్తరాగము   ఆదితాళము

ప. సరోజదళనేత్రి హిమగిరిపుత్ర
నీపదాంబుజములే
సదా నమ్మినానమ్మా శుభమిమ్మా శ్రీ మినాక్షమ్మ ॥ స

అ. పరాశుసేయక వరదాయకి నీవలె
దైవము లోకములో గలదా
పురాణి శుకపాణి మధురపేణి
సదాశివునికి రాణి ॥ స

చ. కోరి వచ్చిన వారికెల్లను
కొట్టులోనగే బిడుదు గదా అతి
భారమూ నన్ను బ్రోవ తల్లి
కృపాలపాల నే తాళజాలనే ॥ స

జ్ఞుండుముఖ కడగి చూపిని
నిన్నెంతో వేడుకొంటిని నా
యందు జాగేల నమ్మ మరెయ్యద
గాదు దయావతి నీవు ॥ స

సామగానవిసోదిని గుణ

ధామ శ్యామకృష్ణ విమల శృంగ

శ్యామలా దేవి కీర్తనగతి రతి

కామకామ్యుడ కావపే నన్ను । స

జనరంజని రాగము 29-వ మేళకర్తలో జన్యము త్రిపుటతాళము

అ: స రి గ మ ప ధ ప ని స

అ: స ధ ప మ రి స

ప. నన్ను బ్రోవరాజా ఓ జగదంబ నీదయ సేయవే । నన్ను

అ. కన్నతల్లి నామొరలను వినరాదా । నన్ను

చ. శ్యామకృష్ణసోదరి ఓంకారి

కాంభవి ఓ జనని నాదరూపిణి నళినీ । నన్ను

వరాళి రాగము

39-వ మేళకర్తరాగము

ఆదితాళము

ప. కరుణజూడవమ్మ వినవమ్మ శ్రీతజన కల్పవల్లి మాతల్లి । క

అ. మరకతాంగి పంచనదేశురాణి

మధురవాణి ధర్మసంవర్ధని । క

చ. ఉదారముగను అవతారమెత్తి జగమును

సుధాకరునివలె రంజింప జేయు నీ

పదాంబుజము నమ్మి సదా భజించు

శ్యామకృష్ణుడు చేసిన భాగ్యమే । క

వరాళి రాగము

చాపుతాళము

ప. కామాక్షి బంగారు కామాక్షి

నన్ను బ్రోవవే । కా

అ. కామసమేలే రావే సామగానలోలే సుఖీలే । కా

స్వరసాహిత్యము : నామనవి విను దేవి నీవే గతియని నమ్మినాను
మాయమ్మ వేగమే కడుదాహాడవమ్మ బంగారుబొమ్మ । కా

చ, శ్యామకృష్ణ పరిపాలిని (అంబ) శుక
శ్యామలే శివశంకరి శూలిని సదాశివునికి రాణి వి
శాలతరుణి శాశ్వతయాపిణి । కా

పూరికల్యాణి కాగము రకి-వ మేళకర్తలో జన్యము చాపుతాళము

అ: స రి గ మ ప థ ప స

అ: స ని ద హ మ గ రి స

ప, నిన్ను వినాగా మఱి దిక్కెవరున్నారు
నిఖిలలోకజనని నన్నుబ్రోచుటకు । నిన్ను

అ, పన్నగభూషణుడైన కాంచి వశామ్ర
పతి మనోహరిణి శ్రీ కామా క్షి । నన్ను

చ, పరమలోభులను పొగడి పొగడి యతి
పామడుడై తిరిగి తిరిగి వేసారి
స్థిరము లేక అతిచపల డైతి నా
చింతదీర్చి వేగమే బ్రోచుటకు । నిన్ను

ఇలను నివలెనే గలద నీమహిమ
ఎంతని యోచింప యెవరి తరమమ్మ
పలుకనశమా అది శేషునికై నను
పతితపావని నన్నుబ్రోచుటకు । నిన్ను
తామసంబిటుల సేయ రాదికను
తల్లి నా మొఱవినరాదా దయలేదా
కామితార్థ ఫలదాయకి లలిత
శ్యామకృష్ణసోదరి కౌమారి । నిన్ను

చింతామణి రాగము

66-వ శేషకర్తలో జన్యము

అదితాశము

ఆ : స రి ప మ ప ధ ని స

అ : స ప ధ ప మ గ రి స

ప. దేవి బ్రోవ సమయమిదే
అరివేగమే వచ్చి । దేవి

అ. నావెతలు దీర్చి కరుణించవే
శంకరి కామాక్షి । దేవి

చ. లోకజనని నాపై దయ లేదా
నీదాసుడ గాదా

శ్రీకాంచివిహారిణీ కల్యాణి
ఏకామ్రేశ్వరుని ప్రియభామయై యున్న నీ
కేమమ్మ భారమా వినుమా తల్లి । దేవి

రేపు మాపని జెప్పితే నేవినను ఇక తాళను నేను
ఈప్రాద్దు దయసేయవే కృప జూడవే
నీపదాబ్జములే మదిలో సదా యెంచి నీ
ప్రాపె కోరి యున్నానమ్మ మోదముతో నన్ను । దేవి

శ్యామకృష్ణుని సోదరి కామారి బింబాధరి శారి
హేమపాంగి లలితే పరదేవరా
కామాక్షి నీను వినా భూమిలో ప్రేమతో
కాపాడే వారెవ తున్నారమ్మ నన్ను । దేవి

కల్యాణి రాగము

65-వ శేషకర్తరాగము

మిశ్రచాపుతాళము

ప. తల్లి నిన్ను నెఱసమ్మినాను వినవె । త

అ. ఎల్ల లోకముల కాధారమై యున్న నా । త

చ. ఆదిశక్తి నీవు పరాకు సేయక
ఆదరించుట కీది మంచి సమయము
గాదా సరోజభవాచ్యుత శంభునుత
పాద నీదు చాసానుదాసుడౌ నా । త

దేవి నీదు సరిసమాన మెవరని
దేవరాజ మునులు నిన్ను పొగడగ
నావెత దీర్చి బిరాన వరాలొసగి
నన్ను బ్రోవ నీ బాలమేలనే ॥ త

శ్యామకృష్ణ పరిపాలిని జనని
కామితార్థప్రద కంబలోచని
కౌమారిరాణి పురాణి పరాశక్తి
కామకోటి వీరాధిపాసిని । త

కల్యాణి రాగము   65-వ మేళకర్తరాగము   రూపకతాళము

ప. బిరాన వరాలిచ్చి బ్రోవుము నిను నెఱనమ్మితి । బి

అ. పురారి మనోహరిణి శ్రీ కామాక్షి । బి

చ. తామసంబు సేయక నీవు । కరుణానిధి గావా
పరాజ్ఞుభి మిక నేల విను । సరోజాక్షి । బి

కామితార్థ చాయకి దేవి । నతకల్పలతికా
పురాణి మధురవాణి శివునిరాణి గద । బి

శ్యామకృష్ణసోదరి గౌరీ పరమేశ్వరి గిరిజా
అనాథ రక్షణంబు సల్పి దేవి నను । బి

కల్యాణి రాగము

రీచ మేళకర్తరాగము

మాపకతాళము

ప, హిమాద్రిసుతే పాహి మాం నరదే పరదేవతే । హి

అ, సుమేరుమధ్యవాసిని శ్రీ శామాక్షి । హి

చ, శ్యామకృష్ణసోదరి గౌరి పరమేశ్వరి గిరిజే
అభినీలవేణి కేరపాణి శ్రీలలితే ॥ హి

కల్యాణి రాగము

అటతాళము

ప, శంకరి శంకరి కరుణాకరి రాజరాజేశ్వరి
సుందరి వరాత్పరి గౌరి అంబ ॥ శం

అ, పంకజదళనేత్రి గిరిరాజకుమారి
పరమపావని భద్రాని సదాశివకుటుంబిని ॥ శం

చ, శ్యామకృష్ణసోదరి శిశుం మాం పరిపాలయ శంకరి
కరిముఖ కుమార జనని - కాత్యాయని కల్యాణి
సర్వచిత్త బోధిని - తల్వజ్ఞాన గూఢిణి
సర్వలోకాయ దిత మంగళం శుభమంగళం ॥ శం

శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కృతుల

రాగలక్షణములు

1. తోడి : ఇది యుత్తర దేశపు రాగమైనను సంపూర్ణముగ కర్ణాటక యాపము దాల్చినది. మిగుల రక్తిరాగములలో నొకటి. దీనిలో పంచమవర్జప్రయోగములు చాల గలవు. ఇవియే యీ రాగమునకు శోభగల్గించుచున్నవి. ఇది సర్వస్వరగమక రక్తిరాగము. 'ద ని స ద' - 'ని స ద' అనునవి విశేష ప్రయోగములు.

2. ధన్వాసి : ఇది రి-వ మేళకర్తయగు హనుమత్తోడి జన్యము. ఇది కతుణరస ప్రధానమైనది.

3. పున్నాగవరాళి : ఇది హనుమత్తోడిజన్యము. నిషాదాంత్యరాగము. 'గ రి గ' - 'రి గ మ ప ద ప' అను ప్రయోగములందు చతుశ్రుతి ధైవతము వచ్చును గనుక నిది భాషాంగరాగము. ఆరోహణముందు చతుశ్రుతిరిషభము, అవరోహణమునందు శుద్ధరిషభము ప్రయోగింపబడును.

4. కల్లడ : 13-వ మేళకర్తయగు గాయకప్రియ జన్యము, ఇందు శుద్ధధైవతము, శుద్ధనిషాదమును ప్రధానములు, ఇది మధ్యమ వర్జ్యమగు నుపాంగరాగము, ఈ యపూర్వ రాగమున శ్రీ త్యాగరాజస్వామి, శ్రీ శ్యామశాస్త్రియు నొక్కొక్క కీర్తనమును రచించిరి.
5. ఆహిరి : ఇది వివిధములగు నన్యస్వరములు గల దగుటచే 8-వ మేళకర్తజన్యమనియు 20-వ మేళకర్తజన్యమనియు భిన్నాభిప్రాయములు గలవు, కాని యిది 14-వ మేళమగు వకుళాభరణము జన్యమని చెప్పట మిక్కిలి యుచితము, ఇది చాల ప్రాచీనరాగము, ఆది మేళములలో నొకటి, ఈ రాగచ్ఛాయలు విశేషానుభవముగల విద్వాంసుల వలన తెలియనగును.
6. మాయామాళవగౌళ : ఇది సర్వదోషరహితము గనుక పురందరదాసులవారిచే సంగీతాభ్యాసకులకు నారంభమున బోధింపబడు స్వరావళిని బోధించుటకై యుపయోగింపబడినది, గాంధార నిషాదములు జీవస్వరములు.
7. గౌళిపంతు : 15-వ మేళమగు మాయామాళవగౌళ జన్యము, అవరోహణము వక్రము, 'రి మ ని' ఛాయాస్వరములు, తీవ్రశుద్ధమధ్యమ మిందు ప్రయోగింపబడి యీ రాగభావమును వ్యక్తపరచును, అభ్యాసముచేత

నీ శుద్ధతీవ్రమధ్యమముయొక్క సరియగు ప్రయోగము నలవరచుకొనవలెను.

8. ఫరజ : ఇది 15-వ మేళజన్యము. అనేక వక్రసంచారములు గలది. గాంధారము న్యాసజీవస్వరము, దేశ్య రాగము, శై శికినిషాదము ఇందు ప్రయుక్తమగుటచే నిది భాషాంగరాగము.

9. సావేరి : ఇది 15-వ మేళజన్యము. మిగుల ప్రాచీన రాగము. గాంధార నిషాదములు అంతరగాంధార శాకలీనిషాదములకంటె తక్కువగ పలుకును. అనుభవజ్ఞులచే నెరుగవలెను. శ్రీ శ్యామశాస్త్రి “దురుసుగా” యను కీర్తనమును అనేక స్వరాక్షరప్రయోగములతో మిగుల సొగసుగా రచించిరి.

10. లలిత : ఇది 17-వ మేళమగు సూర్యశాంతజన్యము. ఇది ప్రాచీనరాగము. సులభమై మిక్కిలి సొగసైన రాగము.

11. భైరవి : కర్ణాటక రాగములలో ఉత్తమమైనది. మిగుల ప్రాచీనమైనది. పచ్చిమిరియము ఆది అప్పయ్యగారి “విరిబోణి” వర్ణమును శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారి “కామాక్షి” యను స్వరజాతీయ నీ రాగమునకు స్వోత్తమమైన లక్ష్యములు. వీనియందు నీ భైరవిరాగము సూక్ష్మ

భావములన్నియు కనపగును. ప్రతి సంగీతవిద్యార్థియు
సీ తైరవి స్వరజతి నభ్యసించవలెను.

12. మాంజి : ఇది ఛాయాంగములనబడు సంకీర్ణ రాగము
లలో చేరినది. ఈరాగస్వరూపమును విద్వాంసులయొద్ద
బాగుగా దెలియవలెను. ఇది కరుణారస్ప్రభానము.
గోపాలకృష్ణభారతి తన నందనాకు చరిత్రములో
“వరుహలామో” అను కీర్తనమున ఈరాగపు స్వర
సంచారములను అతిమనోహరముగ చిత్రించెను.

13. శ్రీరాగము : మొదటి తరగతి ఘనరాగములలో
నొకటి. ఇది మంగళకర రాగములలో నొకటి.
‘రి ని’ లు జీవస్వరములు. “ప ద ని ప మ” యను
సకృత్ప్రయోగము కొన్ని గేయ ఘణతులందు గలదు.

14. ఆసందభైరవి : శ్రీ శ్యామశాస్త్రి కీర్తనములచే
నలంకృతమై ప్రసిద్ధి నందిన దీ రాగము. ఈరాగ
కీర్తనములలో శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారు దీని సంపూర్ణ
స్వరూపమును మూర్తీభవింప జేసిరి. ఈకీర్తనముల
చిట్టస్వరములు స్వరసాహిత్యములును కర్ణాటక సంగీత
నిక్షేపములు. అంతరగాంధార శాకలీనిషాదములు
కొన్ని విశేషప్రయోగములో వచ్చును. దీనికి పంచశ్రుతి
ద్వైపతము ఆరోహణమందు వచ్చును. దీనికి మంద్ర
స్థాయి నిషాదముకంటె క్రింద సంచారము లేదు.

15. ముఖారి : ఇది దైన్యభావమును తెల్పు రాగము.
“ప ద స - ప ని ద మ” అను ప్రయోగములందు
జనుశుద్ధిధ్వజ ప్రయోగము గలదు. సుబ్బరాయ
శాస్త్రిగారి “ఏమనినే” యను కీర్తన మిగుల రసవంత
మైనది.

16. మధ్యమావతి : ఈరాగమున ‘రి మ ని’ జీవన్యాస
స్వరములు. ఇదియు నొక మంగళకరరాగము. దోష
నివృత్తికై పాటక చేరిచివర తరచుగా పాడబడును. తమిళ
దేశమున శ్రీ శ్యామశాస్త్రిలవారి “పాలించుకామాక్షి”
యను కీర్తనమును సాంప్రదాయశుద్ధముగ రసవంతముగ
పాడగల్గినవాడే మంచి విద్వాంసుడను ప్రతీతి కలదు.

17. ఆధరి : శ్రీ త్యాగరాజస్వామి “నగుమోము” అను
కీర్తనము వనుసరించి ఈరాగము 22-వ మేళమగు
ఖరహరప్రియజన్యమని యె చబడుచున్నది. ‘గ మ ని’
అనునవి జీవస్వరములు. ప్రత్యాహత గమకములు
ఈరాగరంజకత్వమును పెంపొందింప చేయును.

18. కాంభోజి : సంగీత రత్నాకరములోను, సంగీత
మకరందములోను ఉదహరింపబడిన రాగము. సర్వ
సాధారణముగ గానము చేయబడు రక్తిరాగము.
“రి ప మ గ సా. రి మ గ సా. ధ గ రి స” అను
స్వరప్రయోగములు సామాన్యములు.

19. యదుకులశాంభోజి : 28-వ మేళమగు హరిశాంభోజి జన్యములలో మిగుల హృదయద్రావకమగు రాగము. మధ్యమ ధైవతములు ఛాయాస్వరములు, శ్యామశాస్త్రి గాతు సాగనైన స్వరజతిని ఈ రాగమున రచించిరి.
20. నాటకురంజి : ఉభయవక్ర సంపూర్ణ రాగము. 'మ గ స' ప్రయోగము రాగచ్ఛాయను తెలుపును. ప్రాచీన విద్వాంసులు దీని నెక్కువగా గానము చేసెడివాడు. ఈకాలమున దీని వాడుక చాలా తక్కువైనది.
21. కేదారిశాఖ : వాగ్గేయకారకులందరు కీర్తనాదుల రచించిన అతిసామాన్యరాగము. ఇది 28-వ మేళజన్యము లలో సులభమయినది. 'రి మ గ రి' - 'రి గ రి స' రంజకమైన ప్రయోగములు.
22. శంకరాభరణము : వాగ్గేయకారకులందరు రసవంతము లగు గేయఫణుతుల రచించిన ప్రాచీనరాగము. 'స ని ప,' 'స ని ద ని ప' అనునవి యపూర్వ ప్రయోగములు.
23. బేగడ : 29-వ మేళమగు శంకరాభరణజన్యము. శ్రీ త్యాగరాజస్వామికిని, పట్నము సుబ్రహ్మణ్య అయ్యరుగారికిని మిగుల యభిమానరాగ మని వాడుక. ఇందు మధ్యమము శుద్ధమధ్యమమునకంటె కొంచెము హెచ్చుగను, నిషాదము కాకలి కంటె కొంచెము

తక్కువగాను పట్టబడును. అందుచే నీరాగముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియవచ్చును. శ్యామశాస్త్రిగారు ఈ రాగమున నొక వర్ణమును రచించిరి.

24. జనరంజని: 29-వ మేళజన్యములలో రంజకమైన రాగము లలో నొకటి. వాగ్గేయకారులు ఈ రాగమున కీర్తనాదులను రచించిరి. “ప ద ప ని స” అను వక్రప్రయోగము ఈ రాగ రంజకతను పెంపొందించును. ఈ రాగ కీర్తనలకు సాగనైన చిట్టస్వరములు గలవు.

25. వరాళి : 39-వ మేళకర్త. ఘనపంచకములో నొకటి. ఈ రాగములోని శుద్ధగాంధార ప్రయోగమును విశేష సంచారములను గురువునొద్ద యభ్యసింపవలెను. కరుణ రసరాగము.

26. పూరికల్యాణి : 23-వ మేళమగు గమనశ్రమ జన్యము. ‘ప ద స’ అను ప్రయోగము సకృత్తుగ వచ్చును. ‘గ మ ద మ గ’ అను ప్రయోగమున ధైవతము చతుశ్రుతికంటె కొంచెము తగ్గియుండును. పూర్వకల్యాణి, పూర్వికల్యాణి యను నామములతో దేశ్య రాగముగ వ్యవహరింపబడుచున్నది.

27. చింతామణి : 56-వ మేళమగు మణ్మఖప్రియజన్యము. ఇది ఉభయవక్ర రాగము. ‘ప ద ని స’ యను ప్రయోగమున చతుశ్రుతి ధైవతము వచ్చును. అందుచే నిది

భాషాంగరాగము. 'రి మ ద ని' ఇవి జీవస్వరములు,
 'ప రి గ రి' రత్నప్రయోగము. శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారు
 మాత్రమే ఈ రాగమున కీర్తనమును రచించిరి.

28. కల్యాణి : అతీసామన్యముగ పాడుకలోనున్న ప్రతి
 మధ్యమరాగము. అనేక జన్యరాగములు గలది. 'గ గ
 ద ద ని ని' అను మధ్యమ వర్ణ్యప్రయోగములు, పంచమ
 వడ్డరహితప్రయోగములు ఈ రాగరంజకతను పెంపొం
 దించును. శ్రీ శ్యామశాస్త్రిగారు ఒక టేధాతువుతో
 రెండు కీర్తనముల రచించిరి. "బిరాన పరాలిచ్చి"
 తెలుగులోను, "హిందూదిసులే" సంస్కృతములోను
 రచించిరి.